« بوزانتیون »
ارمنیجه یومی وسیاسی غزته . صاحب امتیاز ومدیر مسئول
بوزانت کچیان
مطبعه والاداره خانه‌سی باب عالی جاده‌سنده ۳۸ نمرولی
دائرهٔ مخصوصه‌ده در

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Տարեկան 7 մեճտ. վեցամսեայ 3 1/2, եռամսեայ 2. —Արտասահման 40 Ֆր. վեցամսեայ 20, եռամսեայ 10, Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոստ Լոքալէ։

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ — ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲՈՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
Ի դիմաց Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆԸ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KETCHIAN
—Bab-Aali Djaddessi No. 38
CONSTANTINOPLE

Ա. ՏԱՐԻ Ի 279 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՇԱԲԱԹ, 1897 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 27/9 ՀՈԿՏ. | 13 ՃԻՄԱԶԻ ԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1315 | 27 ԻԼՈՒԼ 1313 | Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 279

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՅՐՈՒԻՉԸ

Լրագրոյս Պոլսոյ կողմի ցրուիչ և հաւաքիչ Վահան աղա Քիւբէճեանի տեղ Խասգեղցի Գառնիկ աղա Քէօմիւրճեանն նոյն պաշտօնին կոչուած ըլլալով, Վահան աղա այսուհետեւ ո՛ և է կապ չունի լրագրոյս հետ։ Ամէն միջոց ձեռք առնուած է որպէս զի մեր բաժանորդք ժամանակին կանոնաւորապէս ստանան իրենց Թերթերը։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՏՏԻԿԷԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՆԴԻԼԵԱՆՔ

Ցունաստան չաճապարեր Տէրութեանց որոշումներն ընդունելու։ Երկար քարակ Նախարարութիւն կը կազմէ, և պաշտօններ կ'բաշխէ օրուան յաջող կուսակցութեան։ Աթէնքի լաւագոյն դասերուն ներկայացուցիչներէն քանի մը հազար անձեր ուղերձ կ'մատուցանեն Եորկիոս Թագաւորին, շնորհակալութիւն յայտնելով որ Մ. Տէլեանի իշխանութիւն չկոչուեցաւ։ Ի բաց առեալ այն Թերթեր որք յանձնայն դէպս Մ. Տէլեանիի ձախող քաղաքականութեան ջատագովներն էին, միւս լրագրերասնմ կ'մերժեն երկրին կառավարութեան ղեկը վստահել Մ. Տէլեանիի յանձնելու գաղափարը։ Այս արտայայտութիւնք գոհացուցիչ կ'թուին մեզ, զի, մեր կարծեօք, Մ. Տէլեանի Հելլենութեան էն մեծ թշնամին պէտք է համարուէր, դարերէ ի վեր նմանը չտեսնուած ձախողութեան մը մատնելուն համար Հելլէն ազգն ու երկիրը։ Ցաղթական թշնամին բաղմած է Հելլենական հողին վրայ, և Աթենեան կուսակցութեանց համար ամէնէն կենսական խնդիրն այս է որ ո՛վ պիտի ըլլայ այն ինչ պաշտօնաստան նախարարը։ Ասոր նման վիճակ մ'եր որ Բիւզանդեան յունական կայսրութեան անկումէն առաջ բերաւ, և յունական միւս մայրաքաղաքն, Աթէնք, այս անգամ նոյն յաղթական թշնամին ձեռքը պիտի իյնար ա՛լ աւելի դիւրաւ, եթէ Եւրոպա չմիջամտեր հելլէն քաղաքագիտաց անխոհեմութեան և վերջին շնորհ մը չըներ Հելլենութեան։ Փէթերպուրկի ատորեան կառավարական Թերթն յօդուածով մը այս շաբթու յայտարարեց թէ «Եւրոպա չէր ուզեր որ Հելլենութիւնը բոլորովին ջնջուէր, այլ սլաւ տարրերուն հանդէպ կ'ուզէր որ հելլենական տարր մ'եւս մնար. անոր համար միջնորդեց, յուսալով որ Ցունաստան երախտապարտ պիտի մնար այն միջնորդութեան»։ Նոյնինք հելլէն քաղաքագէտներն ինչպէս պիտի պատասխանեն Եւրոպիոյ այն հոգածութեան։ Օսմ. Տէրութիւնն ալ Ցունաստանի վրայ տարած յաղթութենէն ետքը չափաւորութիւն ցուցուց, և հաստանդիմանու իշխան ինք հերքեց թրքական ծայրայեղութեանց մասին եւրոպեան լրագրաց ոմանց գրածները։ Եւրոպիոյ հելլենասէրները կ'յուսան և կ'մաղթեն որ Ցունաստան շուտով ընդունի հաշտութեան նախաշաւիղները, և ինքզինք ամփոփելու և իր կորուստները դարմանելու ետեւէ ըլլայ ժամանակ մը։ Ցունաստանի համար մեծ խնդիրը դրամականն է այսօր։ Արդէն դրամական խնդիրն եղաւ Ցունաստանի դժբախտութեանց սկզբնապատճառը, զի եթէ ժամանակին նեղացուցած չըլլար իր առնելիքաւորներ, Գերմանիա նոյնքան հակահելլէն ընթացք մը չէր բռներ Դեսպանախորհրդոյ մէջ։ Ո՛ւր մնացին հելլէն միլիոնատէրներն, որոց մեծափարթամ բարերարութեան լուրերը մինչ հաճութեամբ կ'արձանագրէինք։ Ո՛չ պատերազմի մէջ օգնեցին հելլէն կառավարութեան, ո՛չ ալ հաշտութենէն ի վեր բան մը կ'ընեն՝ Թեսալիոյ պարպումը փութացնելու համար, անմիջապէս կարգադրելով տուգանքի խնդիրը։

Կրետէի խնդրոյն անստոյգ վիճակը նոյն կ'մնայ։ Բողոքներն իրարու կ'յաջորդեն, իսլամ երեւելեաց կողմէ դեսպաններուն, Բ. Դրան կողմէ ալ Տէրութիւններուն, որ առաջ ձեւ մը տալու համար կղզւոյն սահմանուած բացառիկ կազմակերպութեան, որպէս զի ժողովրդեան զանազան տարրերը դադրին զիրար հարուածելէ, և փոխադարձաբար իրարու գոյքն, ստացուածքը, նոյն իսկ կեանքը փճացնելէ։

Իսկ միւս մեծագոյն կղզին, Քուպա, քար գայթակղութեան է և կը մնայ Սպանիոյ և Միաց. Նահանգներու միջեւ, ինչպէս և քաղաքական չորս կուսակցութիւններուն միջեւ, որք կ'խռովեն Սպանիան, —պահպանողականք, ազատականք, հանրապետականք և Քարլիստանք։ Իրենց անուանի պետին՝ Քանովաս տել Քաստիլլոյի սպանումէն ետքը, պահպանողականք անոր հաւասար մարդ մը չունեցան՝ պետական նաւը դժուարութեանց խռովեալ ծովուն մէջ ղեկավարելու համար, և իշխանութիւնն անցաւ ազատականներուն, որոց պետը, Մ. Սակաստա, ոչ նուազ համբաւ կ'վայելէ իբրեւ փորձ վարչագէտ անձ։ Մ. Սակաստայի հիմնագիրն է լիակատար ինքնօրէնութեամբ մը գոհացնել Քուպայի բնիկ և սպանիացի տարրերն հաւասարապէս։ Միաց. Նահանգաց այն Թերթեր որք Քուպայիններուն դատը կ'պաշտպանեն՝ կ'յայտարարեն թէ Միաց. Նահանգները կ'գոհանան ամէն կարգադրութեամբ զոր գոհացուցիչ գտնեն Քուպացիք, բայց Մ. Սակաստայի առաջարկն որ տարի մը առաջ կրնար հանդարտեցնել «Անդիլեանց այն ազուորիկ մարգարիտն,» այժմ այլ եւս անբաւական կը համարուի։ Հելլենական և կրետական խնդիրներուն ելքն այլ եւս որոշ է. ամէն ոք կ'հասկնայ թէ Օսմանեան ապագայի մը մէջ այս երկու խնդիրներ ինչպէս պիտի կարգադրուին։ Բայց Քուպայի խնդրոյն ելքն ն'ւս քան զեւս անորոշ է. Միացեալ Նահանգներ ձեռքի տակէ կ'օգնեն Քուպացիներուն։ Սպանիական նաւատորմն անկարող կ'ըլլայ կղզին բոլորովին պաշարելու։ Բիւրք բիւրուց սպանիական զօրքերն որք ղրկուեցան ու կ'ղրկուին Քուպա, չեն կրնար վճռական յաղթութիւն մըշահիլ։ —Յիմանք կ'վախնան որ Քուպայի մէջ կրած պարտութենէն զգածեալ՝ սպանիական հպարտ ազգը նորէն խռովութիւն մը չհանէ Սպանիոյ մէջ իսկ։ Ուրիշներ Սպանիոյ և Մ. Նահանգաց միջեւ ծանր վէճ մը կամ պատերազմ հաւանական կը նկատեն։ Եւ որպէս զի աղետալի ծայրայեղութեան մը չյանգի խնդիրն, եւրոպեան միջամտութիւն դաշնակողներ ալ կան։ Արդ՝ տես որ Մ. Նահանգներ Ամերիկեան գործերու Եւրոպեան միջամտութիւն չընդունելու սկզբունք մ'ունին։ Իրաւ է որ Պէհրինկի ծովուն փոկորսութեան խնդիրը Բարիզի մէջ իրաւարար ատենի մը ներկայացուեցաւ, և Անգլիոյ և Մ. Նահանգաց Ալասքայի խնդիրը՝ Զուիցերիոյ մէջ իրաւարարութեամբ վերջացաւ, ի վնաս Անգլիոյ։ Բայց Քուպա ամերիկեան երկրին մէկ մասն իսկ է, Քուպացիք բնիկ Ամերիկացիներ են, և Մ. Նահանգներ իրենք զիրենք անոնց մեծ-աղբարը նկատելու յաւակնութիւնն ունին։—Ի սէր իրենց վաճառականութեան և ի սէր իրենց կուսակցական խաղերուն, և ո՛չ թէ ի սէր մարդկութեան։

ԼՔՈՒԱԾ ՎԱՅՐԵՐ

Սպարթագուլէ։

Պոլսէն քիչ անդին, երկաթուղիով ժամու կէս հեռաւորութիւն ունի այստեղ, որ այնչափ անծանօթ է ամէնուն։

Փոքրիկ կայարան մը. ատոր դիմացը մի անշնորհ խրճիթ իբր սըրճարան-ճաշարան «հա՛ն», հա՛ն մէկ երկու ագարակներ. ահա իր շէնքերը. քանի մը երկաթուղիի պաշտօնեաներ. երկու երեք ոստիկանզինուորներ. ագարակապաններ ու մշակներ. ահա իր բնակչութիւնը։ Սմեռուկ կեանք մը չունինք հոս. երբ մեզի այնչափ մօտ, Պոլսոյ մէջ, մարդիկ զիրար կ'հրմշտկեն անգք մը գտնելու համար, հոգի կուտան ափ մը հողի համար, մենք ազատ ազատ կրնանք պտտիլ անծայրածիր դաշտերու մէջ, որք լքուած են ու անմշակ, զբօսնիլ գեղազուարճ բլրակներու վրայ, որք անտիրական ըլլալ կ'երեւին, ու բնութիւնն որ ո՛չ մէկ բան անտես կ'ընէ, ո՛չ մէկ բան անխնամ կ'ձգէ, բոլոր ասոնց վրայ բուսցուցած է սիրուն խառնիխռնութեամբ մը ծաղիկ, ցախ ու խոտ, նոր ամէն աչուն կ'շրնան, ամէն գործուն վերափոխելու համար, բխեցուցած է աղբիւրներ, պաղ պաղուկ ջրի աղբիւրներ, որք զուր ի զուր կ'հոսին, զի մենք շատ քիչուոր ենք բաւական վայելելու համար այս բարիքները։ Եւ սակայն է՛ր երբեմն որ Սպարթագուլէն ալ շէն էր ու բնակուած. ունի անցեալ մը՝ որուն վրայ կուլայ հիմակ իր աւերակներովը։ Հոս կ'տեսնուի երբեմն Սպարթեան գիւղը. կործանուած տուներ, չորցած ջրհորներ, որոնց վրան ուխտութեամբ կ'նայի կիսակործան աշտարակը՝ Սպարթագուլէն. Հոն՝ Եէշիլ-Քէօյ-ը, ո՛ւր ոչխարներու հօտեր կ'ճարակէին քարուքանդ եղած խըրճիթներու տեղին վրայ, իրենց թեթեւ ստուերներուն տակ կոխոտելով ամէն նիշ ու նշանակ մարդու բնակութեան։ Անդին Տէքէ-Քէօյ-ն, բաղնիքի մը կմախքով, եկեղեցիի մը փլփլած պատերով կ'ճգնի յիշել տալ իր գոյութիւնն, ու գերեզմանատուն մը, կոտրտած քարերով, ջնջուած արձանագրութիւններով, կ'ուզէ հաւատացնել թէ ամէն բան, օր մը չէ օր մը, պէտք է մոռցուի այն աշխարհին վրայ, ո՛ւր մարդ ի զուր կ'աշխատի անուն մը ունենալ։

Ամայի, լքուած է Սպարթագուլէն. ճամբորդն երբե՛ք հոն կանգ չառներ, պատահմամբ միայն աչքը կ'յածէ այն տախտակին՝ որ գետնուած է կայարանին վրան, եւ ուր խոշոր տառերով դրոշմուած է այդ անունն. եթէ կարդայ զայն վայրկեան մը ետք նորէն մոռնալու համար է, ու ա՛լ պիտի չյիշէ զայն մինչեւ այն օր՝ յորում պիտի ստիպուի անցնիլ անոր առջեւէն։ Աշնան վերջերը, կոյսերներ ու լորեր, կաքաւներ ու բադեր իրենց տարեկան այցելութիւնը պիտի տան այս ամայի դաշտերուն. շատ մը նապաստակներ, անոնց հետեւելով, անխոհեմութիւն պիտի ունենան խուժել իրենց Թաքստոցներէն դուրս և ամէն տարուան պէս, ասոնց հօտը պիտի գգուէ որսորդներուն հոտառութիւնն ու լքուած վայրը պահիկ մը կ'ունենայ իր յիշողները. էհ, այդ ալ բան մ'է իրեն համար։

*** Ուրիշ լքուած մ'ալ կայ սա բլրակի ետին, աշտարակին անդին կողմը. սրբավայր մը՝ ուր կը հանգչի յիշատակը Ս. Մկրտչին եւ որուն բաղդակցի մը գուրգուրանքով կ'սիրենք մի քանի այցելութիւններ տալ տարին։ Փոքրիկ ծակէ մը, որ լուսամուտ ու դուռ է միանգամայն, կ'մտնենք այդ գետնափոր քարայրը, մութ ու խոնաւ տեսակ մը պզտիկ խցիկ. վրրը՝ գմբեթին վըրայ, զոր մամուռներն ազատ կանաչով մը ներկած են, կառչած պիտի ըլլան անպատճառ քանի մը ջըղջիկներ, վարը՝ ոտնըրուդ առջեւ, թրծավլուսով յատակուած ընդունարանի մը մէջ, հանդարտիկ կը ներճէ օրհնեալ աղբիւրն՝ սպասելով որ մեծ Գիլսագիրն հրաշքներ սփռէ իր ջուրին միջոցաւ, որուն մէջ կը լողան հիմակ գորտեր ու սողուններ. պատերուն վրայ զետեղուած են մի քանի փայտեայ պատկերներ, անյիշատակ ժամանակէ մնացած, խոնաւութենէ, տարիներու ընթացքէն ջնջուած գունաթափ, անճանաչելի դարձած, եւ անոնց իպատիւ կախուած կ'մնայ ապակեայ կանթեղ մը, որ յաճախ վառած չէ։ Մասնաւորապէս ո՛չ ոք կ'հսկէ այս սրբատան վրայ. Ս. Կարապետ ինքն է որ կ'պահէ իր քարայրը, սակայն վա՛յ ան մարդուն որ կ'յանդգնի թշնամութիւն մը ընել. պատիժն անմիջական կ'ըլլայ։ Ու անթիւ պատմութիւններ կ'պատմուին այդ մասին որոնցմէ մին դեռ երեկուան գործ է. Ագարակապան մը կ'գողնար բարեպաշտ ուխտաւորներու կողմէն սուրբին կանթեղին նուիրուած իւղը. մէկ տարուան մէջ իր մատակներ մի առ մի կ'մեռնին եւ յետին չքաւորութեան կ'մատնուի։

Տարին տասներկու ամիս Ս. Կարապետ հրաշքներ կ'գործէ հոն, չարեր կ'պատժուին, բայց բարիներ ալ կ'վարձատրուին. գնա, վառէ իր կանթեղն, համբուրէ իր պատկերը, խմէ պտու մը այդ օրհնեալ աղբիւրին ջուրէն. խնդիրդ կատարուած է։ Ու չէ թէ միայն քրիստոնեաներ, այլակրօններն ալ կը դաւանին գերբնական զօրութիւն այդ սուրբին. այսպէս, փոքրիկ Թուփեր, քարայրին բերանը բուսած, ծածկուած են գոյնզգոյն անթիւ քուրջերով, որք կապուած են հոն ի նշան խնդրոքի մը, որպէս զի Սուրբն յաջողութիւն տայ գործերուն ու հունձքերուն, առողջութիւն տայ հիւանդին ու անկարին։ Ամէն տարի օգս. 29ին, որ Սուրբին տօնին տարեդարձն է, Քարայրը տարբեր տեսարան մը կ'առնէ սակայն. այդ օր ուխտի կ'վազեն իրեն բոլոր շրջակայ գիւղերու յոյն ընտանիքները. բարեպաշտ հովիւ մը, օր առաջ, լքուած քարայրը կը շտկրտէ. կանթեղը կ'վառէ, կ'մաքրէ ջուրի ընդունարանն աղտոտութիւններէ, գորտերէ ու սողուններէ. Ջղջիկներ կ'վտարուին, պատերուն մամուռները կ'հանուին, և հողէ խնկաման մը կ'զետեղուի անոր մէջ։ Քարայրը փոքրիկ մատուռ մը կը դառնայ, մութ խցիկը կ'լուսազարդարուի մոմերով ու կանթեղներով. խնկի ամպեր կ'ոլորտին գմբեթին վրայ ու իրենց անոյշ բուրմունքով կ'հմայեն հաւատացեալները, որք այր, կին ու մանուկ կ'երկրպագեն երկիւղածութեամբ Սուրբին առջեւ. Հո՛ն կ'աղօթեն ու կ'խաչակնքեն և կուտան պատկերներուն համբոյր համբոյրի վրայ։

Այդ օրը Ս. Կարապետ կ'մոռնայ իր մէկ տարուան զրկանքը։

*** Եթէ յառաջանանք մինչեւ Ազատլը՝ գիւղ մը որ քարայրէս ժամ մը հեռու է՝ հանդիսատես կ'ըլլանք մի այլ լքուածի եւս։

Դա Հայոց ժամատունն է։

Կ'յիշէ՞ք եկեղեցի մը որուն վրայ մարդ չողբայ, հարկաւ ո՛չ, սակայն Ազատլըի Զարխափան Ս. Աստուածածինը տարբեր բան մ'ունի, որ հոգւով չափ խոցոտեց զիս, երբ վերջերս Խաչվերացի տօնին այցելեցի հոն։ Այդ եկեղեցի որ հիմա՝ բոլորովին Թափուր է, ունեցած է փայլուն անցեալ մը, հոն կը խռնուէին ժամանակաւ, ամէն կիրակի ու տօնի օրեր, բոլոր հայ բանուորներն արքունի վառօդարանին որ քարընկեց մը անդին է Ազատլըէն։

Եկեղեցին հիմնուած է 1842ին, Տատեան Առաքել պէյի ծախքով, արդէն ասոր պապն, հիմնադիրն Տատեանց գերդաստանին, դար առաջ փայտաշէն մատուռ մը շինած էր հոն, զոր իր թոռան եկեղեցասիրութիւնը շատ նսեմ կ'գտնէ ու քակել կուտայ. հիմա կ'բարձրանայ գմբեթաւոր, քարուկիր, շատ կոկիկ, շատ ճաշակաւոր շինուած մը, տարիներու ընթացքէն քիչ մը հնցած բայց մինչ գեղեցիկ. իր աւագ խորանն, համակ մարմարեայ, նրբաքանդակ ու ոսկեզօծ գրուագներով պճնուած, աքանչելի գործ մ'է. Ու եկեղեցին լի է մասունքներով, սրբազան անօթներով, ծանրագին սպասներով ու զգեստեղէններով, որոնցմով կրնայ Պոլսոյ շատ մը թաղերու նախանձը շարժել, զի Տատեան առատաձեռն գերդաստանն, հո՛ն, այդ շէնքին վրայ, դրոշմած է իր կրօնասիրութեան ամենափայլուն արձանագրութիւնը։ Բայց սխալ չհասկցուիմ, արձանագրութիւն մը, այն տառերով զորս մեք կրնանք կարդալ, չէ կարելի գտնել հոն. պատէ, սրբատէ ամէն կողմ, ո՛չ շէնքին ճակատն, ո՛չ ալ ամէնէն ծանրագնէն մինչեւ ամէնէն յետին մի առարկային վրայ պիտի պատահիս տող մը, տառ մը, որով նուիրատուներն յիշատակութիւն մը, աղօթք մը մուրան քեզմէ։ Սքանչանալով սքանչացայ եկեղեցասիրութեան այս վեհմարի ցոյցին առջեւ, մանաւանդ երբ քահանայէն սովրեցայ թէ հիմնադիր գերդաստանն ո՛չ միայն եկեղեցին շինած ու զարդարած, այլ անոր ապագան ալ ապահոված էր, քահանայ մը ապրեցնելու բաւականաչափ կալուածներ կտակելով անոր։ Հիմա, սակայն, ողբալի վիճակ մ'ունի այս սիրուն եկեղեցին. արդէն գիւղին մէջ հինգ ընտանիք կայ Հայ, ամէնքն ալ շատ խեղճ վիճակի մէջ, բայց Թշուառութիւնն որ անհաւատ հաւատացեալ կ'ընէ, չէ կրցած այս հինգ ընտանիքներն եկեղեցիին մէջ հաւաքել. իրենց համար այդպիսի եկեղեցիի մը գոյութիւնն ամենամեծ շռայլութիւն մ'է արդէն զոր Ազգը կ'ընէ իրենց. գոնէ ճանչնա՞ր զայն Ազատլըեցին, ո՛չ, ես Խաչվերացի իրիկուն և ո՛չ իսկ հինգ Հայ տեսայ հոն երկու մարդ կամ կին. Աստուած իմ, ինչ տխուր բան է եղեր եկեղեցի մը՝ որ ժողովուրդ չունի, եկեղեցի մը՝ որուն պատկերներուն առջեւ հաւատացեալի մոմը չի վառիր։ Սիրտս դառնացաւ մանաւանդ երբ քահանան կենաց փայտի մասունքը բարձրացնելով ձայնեց «Օրհնեսցի և պահպանեսցի . . . Տաճարս և բնակեալ ժողովուրդ ի սմա . . . »

Հո՛ն, գաւիթը, քանի մը յոյն տղաներ կային միայն, որք անպատկառ կայով կ'դիտէին մեր արարողութիւնը։ Սպարթագուլէ (*) Ց. Ս.

(*) —Մեր խնդակցութիւնք՝ աշխոյժ դէպին «Սպարտեան Աշտարակին»։ Մ. ԽՄԲ.

ԳՐԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՀՐԷԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ՄԸ Ի ԲԵՐԱ

Անցեալ չորսթ երեկոյ գացի Բերայի գերման-հրէական թատրոնը, նախկին Վէրսի։ Լի էր ձուի մը նման։ Հարուստ, սեղանաւոր, վաճառական հրեաներէ սկսեալ՝ մինչեւ ամէն տեսակ խանութպան եւ միջնորդ, և կանանց կողմէ խորխտ, կնճռոտած երեսով, պարզարանք ու գոհարեղէններով լի ըստ մեծի մասին օտար Հրէուհիներ, մի քանի—ոչ շատ—մանկամարդ, և հրէական տարօրինակ, պոռնկական գեղեցկութեամբ կանայք, ոչ այնքան անգամ՝ ըստ երեւոյթին, ջերմ կարգ մը, որուն մասին չի գիտեր ծրագրին «դուք» ըսի և —մեծամասնութիւնը հանրածանօթ դէմքեր՝ հաճոյքի աշխարհէն, իբրեւ նման և իրեն մի՛ընտանիքէ. կ'երեւնար հագուստ ու ածան պչրանքով լի՛ն ծածուկ, զորսմամն միճակի մէջ։

Կ'խաղային Dass Blimale (das Bluemlein) Շաղկիկը՝ Հրէերէնով հետաքրքրութեամբ աւելի օգտակար մեղաւոր, քան գերմաներէնը, և կ'խօսուի հայ այցելուաց, նախ գերմաներէն եւ երբայեցերէն սովորելէ քան մը հասկնալ կ'ուզեն։ Գործողութիւնը տեղի կ'ունենայ Բոլոնիոյ դիւցազն Թագաւոր Սոպիէսքիի օրով (ինչպէս ծանօթ է, սա իշխեց 1674-1696)։ Մի կոմս Եապլէնովիչ, բոլորովին ննանկացած կ'մտածէ իր եղբօրորդին, 6-7 տարեկան հիւանդոտ տղայ մը, որու միակ խնամակալ և ժառանգորդն է ինքն, սպաննել եւ եղբօրը թողած հարստութեանը տիրանալ։ Կոմսը քրիստոնեայ ընկերութիւնը կ'ներկայացնէ խաղին մէջ, եւ ներեւութեամբ սինլքոր մ'է։ Բայց որովհետեւ շատ խոհեմ ալ է, կ'ուզէ Սոպիէսքիի քահանային, Մաքսիմի ձեռօք կատարել տալ սպանութիւնը։ Մաքսիմ կ'ներկայացնէ քրիստոնեայ կղերն, եւ հեծեծալով կեղծաւոր չարագործ մ'է։ Կ'ընդունի, պայմանաւ որ կոմսն իրեն տայ ստանալիք հարստութեան կէսը։ Մաքսիմ կ'մտադրէ ոճիրն Հրէից վրայ բեռնաւորել, ըսելով որ ասոնք քրիստոնեայ տղուն արիւնն իրենց կրօնական պէտքերնին կ'գործածեն։ Միայն, իբրեւ ապահովութիւն, կ'ստիպէ զոմն որ ստորագրէ թէ ինք, կոմս Եապլէնովիչ, մեռցուցած է իր եղբօրորդին, և Հրեայքն ամբաստանած։ Կոմսը Թուղթ կուտայ և կ'երթայ. քահանային ծառան Բաուլ, մկրտուած Հրեայ, սիրտիկ անդիմէ մէկ այժմ, որ սակայն իր մասնաւոր նկատառումներն ունի, կ'գողնայ Թուղթը։

Տեսարանը կ'անցնի Տքդ. Տանիէլի տունը։ Տքդ.ը կ'ամուսնանայ գեղեցիկ աղջկան մը հետ, Պլիմալէ, որ իր անունը կուտայ խաղին։ Տանիէլ Սոպիէսքիի սիրականն է. իմանալով որ Հրէից վտանգ կ'սպառնայ, հարսնիքէն անմիջապէս յետոյ կ'թողու կինն և կ'երթայ Սոպիէսքիի քով, ուր կը հանդիպի նախ կոմսին, որ զինքը շնորհաւորէ, և կ'հարցնէ թէ կինը միասին բերա՞ծ է։

—Ոչ. ինչո՞ւ։

=Տեսնալու համար ձեր ճաշակը։

—Ո՛հ, անշուշտ լաւ է. իմ կինս ամէնէ սիրուն, բարի և հաւատարիմ արարածն է որ կայ։ —

Կոմսը կ'խնդայ։ «Բարի՞ ու սիրուն —լա՛ւ, բայց հաւատարի՞մ, հրեայ կինն — հա՛ հա՛ հա՛։ —Կին կինը ապրողէն քան հաւատարիմ է, որքան ո՛ և է չեզ ազնուականի մը կինը։»

—Իրա՞ւ . . . կ'համարձակի՞ս, Տրռեա՛յ . . . »

Սոպիէսքի վրայ կուգայ, մինչ կոմսն ու Տանիէլ կ'վիճաբանին։ «Տէր, չեմ ազնուականութիւնն փոխպատուել։» —«Վստա՞հ ես որ Հրէուհիք ամուսին չեն ճանչնար։» —«Այո՛։» —«Կ'ճանչնա՞ս Տանիէլի կինը։» —«Ոչ։ Բայց գրաւ կ'դնեմ որ քիչ ատենուան մէջ . . . ըսենք երկու ամսուան մէջ զայն ձեռք ձգել։» —Գրաւը կ'ընդունուի վերջապէս, և Տանիէլ կ'խոստանայ այդ երկու ամսուան միջոցին ոչ իր կինը տեսնել, ոչ ալ նամակ գրել անոր։

Բաուլ «Միշիմէդ»ը, (երբայեցերէն ուխտադրուժ), որ ատենօք կ'սիրէր Պլիմալէն, քոյր մ'ունի, որ Տանիէլի ծառայութեան մէջ է։ Կոմսին թելադրութեամբ, Բաուլ կ'համոզէ քոյրն— որ ինքն ալ կ'սիրէ զՏանիէլ —, որ իրեն Թոյլ տայ փիչերը Պլիմալէի պառկած սենեակը մտնել. դուրսն ալ Տանիէլի փոքրիկ քոյրն սպասեցնել որ իր եղնիկը տեսնէ ու պատմէ եղբօրը։ Այդպէս ալ կ'ըլլայ։ Բաուլ կ'մտնէ սենեակը, (ժէնչ կէնը հոն չէր) կոմսին ճամբուսներով։ Ցետոյ Տանիէլի իմացուցնելու իր կնոջ անհաւատարմութիւնը։ Գրաւին պայմանաց համաձայն, Տանիէլի ինչքերը կ'գրաւուին, իր զիրքը կ'կորսնցնէ և կ'աքսորուի։ —

Նոյն ատեն, քահանան, Մաքսիմ, իմաց կուտայ որ Հրեայք կոմսին եղբօրորդին սպաններ են։ Կ'ամբաստանէ ի մասնաւորի Տանիէլի հայրն և փեսացուն։ Երկուքն ալ կ'բանտարկուին։ Մաքսիմ, քրիստոնեայ քահանան, և Եապլօնեվիչ, քրիստոնեայ կոմսը, չարչարել կուտան զանոնք։ Ասոնք երգ մը կ'երգեն բանտին մէջ, «ո՜հ, վրէժ, վրէժ։ Օգնէ ինձ, Աստուած — Աստուածդ Հրէից։»

Հանրածանօթ Հրէուհեաց դէմքերն արթնցած էին մի քիչ. ատելութիւն կ'ժայթքէին։ Դրացինս ըսաւ քովէս. «Տեսէք սա քրիստոնեաները։» —

«Միշիմէզ» Բառը, կարծելով Տանիէլը զարնել, կ'սպաննէ իր քոյրն, որ մեռնելէ առաջ կ'պատմէ Տանիէլի որ իր կինը միշտ հաւատարիմ եղած է իրեն։ Պլիմալէ ու Տանիէլ կ'հաշտուին։ Բառը կ'յիմարանայ վշտէն։ — Սոպիէսքի խնջոյք մը կուտայ, ուր երկու հնդիկ կանայք կ'երգեն. . . ռուսաներէն։ Ցնգոյ դիմակաւոր մի մեծառ զոյգ, եւ արդարեւ շատ գեղեցիկ. Պլիմալէ (իսկական անուամբ Մատամ Զիլպերդ), ինքն ալ հրապուրիչ մի կին, որուն երգերն արդէն լսած էի Բէօսզենձէէ եկող Բրինչէեէլա Մոբիա չոգենաւին մէջ։ Կոմսը Սոպիէսքիի կողմէ կ'ուզէ պարգեւ մը տալ երգչուհւոյն որ չընդունիր։ Սոպիէսքիի հարցման վրայ, կ'պատմէ թէ կոմսը խոստացած էր ամուսնանալ իրեն հետ, զինք անպատուած, յետոյ լքած։— «Ի՞նչ կ'ըսես, կին,» կ'գոչէ Եապլենովիչ, «կա՛մ խենդ ես, եւ կա՛մ շատ գէշ արարած մըն» Ե... դիմակը վար կ'առնէ. «Զիս բնաւ չե՞ս տեսած։» —Երբե՛ք։» —«Այդ խօսքը քեզ դատապարտեց,» կ'ըսէ Սոպիէսքի, «նէ Տանիէլի կինն էր, զոր դու ըսիր որ ձեռք ձգած ես։» Ցիմարացած «Միշիմէզ»ը կուգայ ներս, եւ վրայէն կ'գտնեն իր ատենոք գողցած Թուղթն, որով կոմսը կը յայտարարէր թէ ինքն է սպաննած իր եղբօրորդին, եւ Հրեան ամբաստանած. կոմսին խայտառակումը կատարեալ է, ինչպէս և քահանային, քրիստոնէից սոյն երկու ներկայացուցչաց։ Եապլօնեվիչ մահուան կ'դատապարտուի։ «Եւ ո՛վ որ Հրեան ամբաստանէ,» կ'ըսէ Սոպիէսքի, «պիտի պատժուի այնպէս ինչպէս օրինի։» Հրեայք կ'շրջապատեն զՍոպիէսքի, «կեցցէ՛»։ Ինչ խնջոյք. . . . «Ցաղթեցիր, Աստուա՛ծդ Հրէից։» Ծափահարութիւնք, ամբողջ սրահին մէջ։—

Եւ դեռասանք, դեռասանուհիք և հանդիսատեսք կ'իջնեն տակաւ ի Սարդին-Կալաթա։

ՎՌԱՄ

ՑԷՆԷԿ ՄԱՏԷՆԻ ՀԱՅԵՐԸ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի.)

ՑԷՆԷԿ ՄԱՏԷՆ, 15 Սեպտ. 97

Վիճակիս Առաջնորդական Տեղապահ Տ. Ցաճատ Ծ. Վ. որ շաբաթէ մը ի վեր հոս կ'գտնուէր, այսօր մեկնեցաւ ի Գողաստիփ։ Սոյն այցելութեան շարժառիթն է Նպաստ հաւաքել իր նորահաստատ Կրթարան-Մանկանոցին համար։ Ցէնէկ Մատէնցիք քիչ շատ գոհացում տուին իր աստուածահաճոյ փափաքանացը նուիրելով, յանուն Տ. Մատէնցի Ազգայնոց, չորս հազար ղրուշի գումար մը։ Ի նկատ առնելով տեղւոյս Հայոց սակաւութիւնն, անիկա արհամարհելի նպաստ մը չէ։ Տեղապահը Թաղային քանի մը կարեւոր կարգադրութիւններ ալ ըրաւ, ի միջի այլոց կազմեց առժամեայ Թաղ. Խորհուրդ մը, որոյ անդամք են Տեարք Կիրակոս Սամուէլեան, Պետրոս Դրդոչեան, Կարապետ Բիւլհանճեան, Նահապետ Պախթիյարեան, Յովհաննէս Պօրծակեան, Մկրտիչ Բէօշկէրեան, Յարութիւն Թօփալեան։ Տ. Մատէնցիք շատ հաճակրեցան իրենց Առաջն. Տեղապահին և իրաւամբ, զի Տ. Ցաճատ Վ. օժտուած է ուսեալ եկեղեցականի քարեմասնութիւններով։

ՏՈՔԹ. ՃԵՎԱՀԻՐՃԵԱՆ
ԲԺԻՇԿ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ, ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ

Թէ իբրեւ Պետական հիւանդանոցներու բժիշկ եւ իբրեւ քաղաքապետական բժիշկ, եւ թէ իբրեւ մասնաւոր բժիշկ, իր երկարամեայ փորձառութեամբ, ի վիճակի է գոհ ընելու իրեն դիմողներ։ Վերաբուժութեան ու Մանկաբարձութեան մէջ ի կիր կ'առնու ամենանոր գործիներն զորս այս անգամ իրեն հետ բերած է Բարիզէ, տեղւոյն մեծ Հիւանդանոցներուն մէջ անոնց գործողութիւնը մօտէն ուսումնասիրելէն ետքն, ապահովման ու մաքրութեան ամենավերջին մէթոտներուն շնորհիւ Վերաբուժութեան ու Մանկաբարձութեան գործողութիւնք այնքան անվտանգ եւ ապահով կը հանդիսանան արդի Գիտութեան եւ Արուեստին առջեւ. Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի իր տունը, Լանկա, Թուլումպա-Մէյտանը, Թ. 128, եւ Բշ, Եշ. եւ Շբ. օրերը ժամ 4-6 Մէրհամէթճեան դեղարանը Պանչէ-Գաբու։ Եշ. նոյն ժամերուն աղքատները ձրի կ'նայի Մէրհամէթճեան դեղարանին մէջ։ Իսկ Գշ. կէս օրէն ետքն աղքատ հիւանդները ձրի կ'դարմանէ Անտօն Էֆ. Գալֆաեանի դեղարանին մէջ ի Լանկա։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԹԷՆՔԷ կ'հեռագրեն Հոկտ. 7 Թուով. — Գնդ. Լիքուտիս ու Բալլիս հելլէն պատուիրակ կարգուեցան սահմանագլխոյ յանձնաժողովին։

—Կառավարութիւնն որոշեց ցամաքային պահեստէն երկու կարգ և նաւայիններն ամբողջութեամբ արձակել։ Թոփիլամաւերը Պիրէոն դարձան։

—Ի Պիրէոն աւստրեան Մոբիա Թէրէզա չոգենաւին մէջ պատահած դէպքին առթիւ, Պիրէոնի նաւահանգստի վերատեսուչն և ոստիկանապետը պաշտօնանկ եղան։

—Սըր Էտկար Վինսընդ Աթէնք ժամանեց և անմիջապէս այցելութիւն տուաւ վարչապետ Մ. Զաիմիսի եւ ելմտական նախարար Մ. Ստրէյդի։ Սըր Էտկար ներկայացաւ Եորկիոս Թագաւորին։

—Արքայական հրամանագիր մը վաւերացուց Մավրոկորտատո իշխանին ընտրութիւնն իբրեւ լիազօր պատուիրակ հաշտութեան վերջնական դաշնագրոյն։ Վերջին լուրի մը նայելով, իշխանն ԲՇ. Աթէնքէ ճամբայ պիտի ելնէ Կ. Պոլիս գալու։

—Անգլ. Թերթ մը կ'իմանայ թէ Ռուսիա ու Ֆրանսա իրենց մէջ կարգադրութիւն մ'ըրեր են, որով պատերազմի տուգանքը պիտի երաշխաւորեն եթէ փոխառութեան համար Ցունաստանի ցոյց տալիք հասոյթները բաւական չըլլան։ Հակառակ պարագային երաշխաւորութիւնը մէկ տէրութեան կողմէ միայն պիտի ըլլայ։ Հակակշռի յանձնաժողովոյ ռուս և ֆրանս. անդամոց մասնաւոր հրահանգներ պիտի տրուին, որպէս զի Թող չտան որ Ցունաստան դաղտնի ոև է կարգադրութիւն ընէ իր սեղանաւորներուն հետ որք կ'ենթադրուի թէ Անգլիոյ համար կ'աշխատին։ Միւս կողմէ եթէ հասոյթները բաւական նկատուին, ոև է դժուարութիւն չեն տեսներ Ցունաստանի Պանքային միջնորդութեամբ փոխառութիւն մը կատարելու գործին մէջ. արդէն Պանքան ի սկզբան առաջարկեց այդ միջնորդութիւնը։

—Աթէնքէ Հոկտ. 7 Թուով կ'հեռագրեն թէ սակարանի բարուքումը մէկ քանի օրէ ի վեր շատ զգալի է։ Թուղթ դրամի տարբերութիւնն 170 էն 150ի իջած է։

—Ցունաստանի Երեսփ. Ժողովոյ վերջին նիստին մէջ Մ. Զաիմիս, որ իբրեւ վարչապետ առաջին անգամ կը ներկայանար, յայտարարեց թէ իրեն պարտականութիւն համարած էր ընդունիլ նախարարութիւն մը կազմելու գործը։ Դահլիճը պիտի ջանայ կարգադրել ազգային խնդիրը, բայց որպէս զի կառավարութիւնն ի վիճակի ըլլայ բաղձալի կարգադրութեան հասնելու, ժամանակի պէտք կայ, ուստի խնդրեց որ Երեսփ. Ժողովն յետաձգէ իր Նիստերը. (հեռագիրն արդէն ծանոյց Ժողովոյ Նիստերուն յետաձգումը)։ Մ. Տէլեանի յայտարարեց թէ իր կուսակցութիւնը պիտի հաւանի ազգային տագնապը լուծելու վերաբերեալ միջոցներուն եւ թէ կ'ընդդիմանայ նիստերու յետաձգման առաջարկը։ Մ. Զաիմիս ըսաւ թէ ի մօտոյ Ժողովին պիտի ներկայացնէ կատարեալ դրութիւն մը երկրին վերակազմութեան համար։ Մ. Քարաբանոս ու Տէլեօրկի ալ իրենց աջակցութիւնը խոստացան կառավարութեան։

—Քարտիցայէ (Թեսալիա) կ'գրեն թէ այդ քաղաքին մօտ, չէզոք շրջանակին մէջ, ընդհարում մը տեղի ունեցեր է Նաքօրուլօ աւազակապետի խումբին եւ հելլէն զօրաց ջոկատի մը միջեւ, որուն կ'հրամայէր տեղակալ Մակուլա։ Աւազակաց այս խումբն էր որ տեղւոյն երեւելիներէն Հիւսէյին պէյը լեռը տարած եւ մեծ գումար մը փրկանք պահանջած էր։ Տեղակալ Մակուլա աւազակաց հետ կռուելու պահուն, Քարտիցայի օսմ. զօրաց հրամանատարը լուր ղրկեր է հելլէն սպային թէ օգնութեան պէտք ունի՞. այս վերջինոյն բացասական պատասխանին վրայ, օսմ. հրամատարն իմաց տուեր է թէ աւազակներն եթէ օսմ. հողն անցնին, հելլէն սպան կրնայ զանոնք հալածել մինչեւ Քարտիցա։ Կռիւը տասն ժամ տեւելով, երկու հելլէն ոստիկան-զինուորք մեռեր են։ Աւազակներէն ալ երկուքն սպաննուելով, գլուխնին կտրուեր ու Մէլէնիքօյա տարուեր են։ Եօթն աւազակներ ալ բռնուելով, հսկողութեամբ Զէյթուն ղրկուեր են։ Նաքօրուլօս որդին է Նաքոս անուն այն հռչակաւոր աւազակին որ մէկ քանի տարի առաջ սպաննուեցաւ։ Նաքօրուլօս 16 տարուան բանտարկութեան դատապարտուած ըլլալով, վերջերս յաջողած էր փախչիլ Խալքիսի բանտէն և բազմաթիւ խումբ մը կազմած էր որ Ցունաստանի հիւսիսային կողմը կ'ասպատակէր։

—Ելմտական նախարար Մ. Ստրէյդ ծրագիր մը պատրաստեց հին և նոր պարտուց վճարման յատկանալի հասոյթներուն վրայ։ Սըր Էտկար Վինսընդ նախ այս ծրագիրը պիտի քննէ։ Կ'ըսուի թէ Անգլիոյ սեղանաւորական մեծ հաստատութիւնք պիտի օգնեն որպէս զի Սըր Էտկար Վինսընդի ծրագիրն յաջողի։

—Նոր դահլիճն հրաման ղրկեց սահմանագլխոյ հրամանատարներուն մաս մաս արձակել զինուորները։

ԿՐԵՏԷ. — Լօնտոնէ Հոկտ. 7 Թըւով կ'հեռագրեն թէ Թայմզ տխուր կերպով կ'նկարագրէ Կրետէի արդի կացութիւնը։

—Հանեայէ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Ներոխորոյի դէպքերուն հետեւանօք, Րէթիմոյէ 40 ոստիկան-զինուորք հոն գացեր են աջակցելու զինուորական շղթային։ Ապստամբաց պետը ցաւ յայտներ է Ռուսաց հետ եղած կռուոյն համար։

—Այն ծանուցագրոյն մէջ, զոր Բ. Դուռը կրետական խնդրոյն համար տուաւ Մեծ Տէրութեանց, բողոքուած է թէ տէրութիւնք չեն կրցած Կրետէի մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատել և թէ բաւական չեն կղզւոյն անդորրութիւնը պահպանելու։

— Կ. Պոլսոյ դեսպանք երբ իրենց արձակուրդն աւարտելուն մայրաքաղաքս դառնան, կայս. կառավարութիւնը նորէն պիտի սկսի բանակցիլ կրետական խնդրոյն վրայ։

—Թայմզին Թղթակիցը տեսակցեր է Աքրոդիրիի ապստամբաց հետ, որք ըսեր են թէ ինչ ինչ պայմաններով միայն զէնքերնին վար պիտի դնեն։

—Ճէվտա փաշա ծրագիր մը պատրաստեր է, որով միջոցներ կ'առաջարկէ Կրետէի արդի կացութեան վերջ տալու համար։

—Կրետէի մէջ վերաքննիչ ատենի անդամ Մէհմէտ Աթըֆ էֆ.ի նախագահութեամբ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ ճշդելու եւ սահմանելու կղզւոյն Իսլամաց այն վնասները զորս կրեցին իրենց կալուածներուն աւերուելովը ու այրուելովը։ Պատրաստուելիք տեղեկագրին մէջ վնասուց հատուցում ալ պիտի խնդրուի։ Տեղեկագիրը, զոր վնասուած մէկ քանի քրիստոնեաներ ալ պիտի ստորագրեն, պիտի հաղորդուի Նախ. Մեծ Տէրութեանց։

—Ճէվտա փաշա անցեալ Գշ. իրիկուն ցայգահանդէս մը տուեր է որուն ներկայ գտնուեր են ծովակալք, հիւպատոսք եւ եւրոպական զինուորաց հրամատարք։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻԼՀԷԼՄ ԿԱՅՍՐ ԵՒ ՊԻԶՄԱՐՔ.— «Մեծ կինը»․— Անոնք որ կ'կարծէին թէ Վիլհէլմ Բ. կայսեր եւ Պիզմարք իշխանի միջեւ յարաբերութիւնք աւելի պիտի մտերմանային զրահաւոր շրջնւն մարտանաւու մը Իշխան Պիզմարք յորջորջուելովը եւ Տքթ. Միքէլի և ծովակալ Թիրբիցի կայսեր կողմէ պաշտօնով Երկաթեայ Վարչապետին այցելովը, կ'տեսնեն որ սխալած են. զի անհամաձայնութեան նոր պատճառ մը երեւցաւ այս օրերս։ Մի քանի շաբաթ առաջ, կայսրն, ի Բոլլէնց, իր մեծ-մայրը (Վիլհէլմ Առաջնոյ կին Աւկուստա կայսրուհին) անուանած էր Մեծ կին մը։ Պիզմարք փութաց պատասխանել թէ ինք համակարծիք չէ. զի Աւկուստա կայսրուհին միշտ իր դէմ հակառակ կ'գործէր, նախամեծար կ'համարէր ինչ որ ֆրանսական էր և կաթոլիկ, իմ ջիղերս թունդ կ'հանէր շարունակ, ինքն ալ ջղային, անհանդարտ և յողդողդ բնաւորութեան մը տէր ըլլալով։ Բայց անցեալ ԵՇ., իր մեծ-մօր տարեդարձին առթիւ, Կայսրն հետեւեալ հեռագիրը ղրկեց իր հօրաքրոջ, (Աւկուստա կայսրուհւոյն մէկ հատիկ աղջկան, Պատէնի մեծ-դքսուհւոյն.)—«Երէկ և այսօր իմ բոլոր մտածումներս ձե՛ր վրայ էին, սիրեցեալ դուստր մի մեծ-մօր։ Անյողդողդ հաւատարմութեամբ և անյայլ սիրով իմ սիրտս կ'պահէ կ'պահպանէ յիշատակն անո՛ր որուն գերման ազգը միշտ պիտի նայի հիացումով, երախտագիտութեամբ ու սիրով, իբրեւ ամենայն դարուց և ժամանակաց համար մի մեծ օրինակի վրայ։ Պատմութիւնն անոր համար պիտի չինէ յիշատակարան մը զոր ո՛չ ոք կարող ըլլայ քանդել։ Իսկ ես, ձեզ հետ, միշտ պիտի նկատեմ իբրեւ Աստուծոյ մէկ օրհնեալ օրը։»— Լրագիրք միահամուռ գրեցին թէ այս հեռագիր քաղաքական ձեւի տակ խիստ դաս մ'է Պիզմարք իշխանին համար։

ԱՖՂԱՆՍՏԱՆԻ Էմիրն հազար բուրի տուգանք դրաւ իր այն ամէն հպատակի վրայ որ Ճիհատի (կրօնական պատերազմի) կ'երթայ Անգլիացիներուն դէմ։ Ցայտարարութեամբ մը ծանուցանելով այս տուգանք, արգիլեց իր հպատակաց մասնակցութիւնը՝ սահմանագլխի ցեղերուն ապստամբութեան։

ՎԻԲՏՈՐԻԱ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ երկու շաբթուան մէջ երկրորդ անգամ ըլլալով հեռագիր ղրկեց անգլ. սպարապետին, իր սքանչացումն յայտնելով հնդիկ սահմանագլխոյ վրայ գործող զօրքերուն քաջութեան համար, և վիրաւորելոց վիճակին վրայ հարցումներ ընելով։

ԺՈՂՈՎ ԱՊՍՏԱՄԲԱՊԵՏԱՑ.— Աֆրիտիներուն և Օրաքզայիներուն պետերը Ճիրկահ (ժողով) գումարեցին ի Բուլ չարթու սիրգին, որոշելով որ Միշթիները, Մօլլա Խէլերն, Ալի Խէլերն և Զախա Խէլերը պաշտպանեն Խանքիի հովիտն, իսկ Շէյխանները, Ախա Խէլերը և Ֆիրոզ Խէլերն դէմ դնեն անգլիական գլխաւոր զօրախմբին յառաջխաղացման։ Երեք հազար հոգիէ բաղկացեալ Լաշքար մը (ապստամբաց զօրախումբ) հաւաքուած է ընդ մէջ Քանոիի եւ Միշթիի, ուրիշ Լաշքար մը, Պարպարի և Բաքարի միջեւ։ Անգլիացիք կ'փութացնեն Թիրահի հովտին մէջ ղրկուելիք զօրախմբին կազմակերպութիւնը։

ՍՈՒԱԹԻ ԱՊՍՏԱՄԲՆԵՐԸ.— Անգլ. քաղաքական գործակատար Տին հազարապետ այս կիրակի ի Մալաքանտ տեսակցեցաւ Սուաթի ցեղապետներուն հետ, որք Սուաթի վախճանեալ Ախունտին (կարդացող, Մօլլա) թոռներն են։ Տեսակցութիւնը շատ գոհացուցիչ եղաւ։ Սուաթի հովիտը կատարելապէս հնազանդեցաւ Անգլիացիներուն և այն կողմի Իսլամներէն այլ եւս վախ չկայ անգլեւհնդիկ գործող բանակին համար։

ՍՊԱՆԻԱ.— Վերջին սուրհանդակի եւրոպական լրագրաց մէջ հրատարակուած է Մատրիտէ ուղղեալ նամակ մը որ այսպէս կ'պատմէ Զօր. Ազքարակայի նախարարութեան հրաժարելուն պատճառը.—Խնամակալ Թագուհին էր որ անուղղակի կերպով պահանջեց նախարարութեան հրաժարականը։ Ն. Վեհափառութիւն, Մ. Սէպաստիէնէ Մատրիտ դառնալուն, հետեւեալ օրն ըստ սովորութեան ընդունեց Զօր. Ազքարակայի այցելութիւնը։ Նախորդ վարչապետը տեղեկութիւններ տուաւ Մ. Քանովասի մեռնելէն ի վեր անցած դարձածներուն վրայ, յայտարարելով որ պէտք է շարունակել Մ. Քանովասի քաղաքականութիւնը. բայց Թագուհին, ընդհատելով զօրավարին խօսքն, ըսաւ թէ ա՛յնչափ համակարծիք չէ իրեն որ ժամանակն հասած կը նկատէ իր արքայական իրաւունքը գործադրելու։ Մինչեւ հիմա վարանած էր յուսալով որ նոր կառավարութիւնն ուղղէ հին քաղաքականութեան սխալներն, որոց վրայ բաւական ժամանակ առաջ Մ. Քանովասի ուշադրութիւնն հրաւիրած էր, և իրականացնէ պահպանողական խումբերուն վերակազմութիւնն և հաշտութիւնը։ Թագուհին յիշեց զօրավարին թէ ինն ամիս առաջ իր նախարարաց ուշադրութիւնն հրաւիրած էր սպանիական արդարութեան նկատմամբ օտար լրագրաց գրածներուն վրայ, թէ չարաչար կերպով կ'վարուին բանտարկեալներուն հետ։ Յիշեցուց նաեւ թէ ըսած էր զօրավարին որ իր բաղձանքն է ամէնուն համար արդարութիւն ի գործ դնել, թէ ինքզինքը բոլոր Սպանիացւոց մայրը կ'նկատէ և չուզեր որ բնաւ ոև է անձի նկատմամբ անիրաւութիւն ու անգթութիւն գործուի, մանաւանդ որ Մատրիտի զինուորական բարձրագոյն ատեանն ալ ամբաստանելոց մեծ մասն անպարտ արձակած էր։ Սակայն և այնպէս, յարեց, օրէնք մը վաւերացուցած էր խստիւ վարուելու համար։ Թագուհին միանգամայն յիշեցուց զօրավարին թէ անցեալ յունիսի նախարարական տագնապին, Մ. Քանովասի պաշտօնը վաւերացնելու պահուն բացորոշապէս փափաք յայտնած էր որ ճնշման, ցնեւտին կաթիլն պատերազմելու, կալուածներ քանդելու, կասկածեալ անձեր բանտարկելու ու տարագրելու քաղաքականութիւնը փոխուի, որպէս զի բարենորոգմանց գործադրութիւնը դիւրանայ, Քուպացւոց մեծամասնութիւնը շահուի եւ արտաքին կաւինեբու առաջքն առնուի։ Բայց ասոնց եւ ոչ մին գործադրուեցաւ և ընդհակառակն Մ. Քանովասի մահէն յետոյ, այս քաղաքականութիւն շարունակուեցաւ եւ այժմ ալ կ'ուզուի յարատեւել այնպիսի շաւղի մը մէջ, որուն բնաւ ինք չի հաւանիր։ Թագուհին վերջապէս երրորդ պատճառ մը ցոյց տուաւ իր արքայական իրաւունքը գործադրելու։ Ըսաւ զօրավարին թէ խորապէս յուզուած է իմանալով որ թէ՛ Սպանիոյ և թէ Քուպայի ու Փիլիպեան կղզիներու մէջ գործուած զեղծումներ ու գայթակղութիւններ անպատիժ մնացած են։ Ն. Վեհափառութիւն յարեց թէ բոլոր այս պատճառներուն համար ժամանակն եկած կ'համարի քաղաքականութիւնը փոխելու և ինք իր վրայ կ'առնու շուտափոյթ նոր կարգադրութեանց գործը։

Զօր. Ազքարակա չկրցաւ պատասխանել և միայն խոնարհութիւն ընելով ըսաւ թէ իր պաշտօնակիցները պիտի հրաւիրէ ծանուցանելու թէ անհրաժեշտ է հրաժարիլ եւ այնպէս ալ ըրաւ նոյն օրուան իրիկունը։

—Մատրիտի հանրապետական Թերթ մը, Էլ Բաիս յօդուածի մը մէջ կ'ըսէ թէ հանրապետական կուսակցութեան նշանաբանն է Սպանիոյ զինակցութիւնը Ֆրանսայի և Ռուսիոյ հետ, որովհետեւ պէտք չէ որ Սպանիա երկար ատեն մեկուսացեալ մնայ Եւրոպայի մէջ։ Սպանիա, կ'ըսէ Էլ Բաիս, կրնայ զինակցութեան բերել 600,000 զինուոր, 800 թնդանօթ և 120 մարտանաւ՝ 900 թնդանօթով։ Սպանիա պիտի միանայ ֆրանքեւռուս զինակցութեան, սակայն իր գաղթային տէրութիւնը պահելու յոյսով։

ՖՐԱՆՍԱ.—Երեսփ. Ժողովոյ վերամուտին, Մ. Հանոթօ յաւելուածական վարկ մը պիտի խնդրէ Սիամի Թագաւորին ու Մարոքի արտասովոր դեսպանութեան ընդունելութեանց և Անգլիոյ Թագուհւոյն յոբելեանին առթիւ Լոնտոն ղրկուած պատգամաւորութեան ծախուց համար։ Ժողովին պիտի հաղորդէ երկու Դեղին Տետրակ որոց մին կ'վերաբերի Թունուզի առթիւ կնքեալ ֆրանքեանգլ. պայմանագրութեան և միւսն ալ Թոկոյանտի (Ափրիկէ) սահմանագլխոյն համար կնքեալ ֆրանքեգերման պայմանագրութեան։

—Ելմտացոյցի յանձնաժողովն անցեալ ԳՇ. վերսկսաւ իր աշխատութեանց, որպէս զի մինչեւ Երեսփ. Ժողովոյ վերամուտին կարենայ ներկայացնել 1898ի ելմտացոյցը։ Այժմ ծովային նախարարութեան ելմտացոյցին քննութեամբը կ'զբաղի։

—Գաղթային նախարարութիւնը պաշտօնապէս իբրեւ անհիմն հերքեց այն լուր թէ ի Քայէն դաւադրութիւն մը երեւան ելած ըլլայ մատնիչ Տրէյֆիւսը փախցնելու նպատակաւ։

ՍՈՒՏԱՆ.— Քիչնէր փաշա, որ կը գտնուի իր բանակեղին ի Մէրավի, սա հեռագիրն ստացաւ.— «Օսման Տիկնայի մարդոց մեծ մասը Սեպտ. 23ին Աթպարան անցան և դէպ Օմտուրման կ'քաշուին։ Օսման. Տիկնա ալ երկու-երեք օր յետոյ անոնց պիտի հետեւի։ Սուաքիմէ նամակներ հասան ի Պէրպէր։ Սուտանի բոլոր ցեղերն ետ կեցեր են ցեղապետին հետեւող ըլլալէ։»

—Ապու-Համէտ գծին վրայ 184 մղոն երկաթուղի շինուեր է. 15 մղոն եւս պէտք է գծին ծայրն հասնելու։

ՍԷՆ ԼԷՐԱՆ իշխանը, կ'ըսեն Պերլինի լրագիրք, չորս միլիոն Ֆր.ի փոխառութիւն մը պիտի կնքէ յԻտալիա։ Միլանի առեւտրական պանքան, որ հաստատուած է գերման դրամագլուխով, այդ փոխառութիւնը շրջաբերութեան պիտի հանէ հարիւրին 92ով և հարիւրին հինգ տոկոսով. պիտի հատուցուի 25 տարիէն։ Փոխարէն ցոյց պիտի տրուին Սէն Լէրան մաքսային հասոյթք։

ՍԷՆ ՄՈՎՈՒ ռուս նաւատորմը պիտի սկսի ծովային մարզանքներու որք երկար պիտի տեւեն։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻԱ. — Անգլիացի երկրախոյզ Մր. Հէնրի Լանտոր, որ միանգամայն արուեստագէտ և գրագէտ է, Հնդկաստանի հիւսիսային սահմանագլուխն հասաւ, Թիպէթի մէջ աւելի արկածներ ունենալէ յետոյ։ Մր. Լանտոր, որ մտադիր Տէյլի Մէյլի հաշուոյն կ'կատարէր այդ ուղեւորութիւն, 30 հոգիով ճամբայ ելած էր, բայց Թիպէթի հողը մտնելէն մէկ քանի օր յետոյ 28ն հեռացան և ինք երկու մարդով մնաց, որոց հետ 56 օթեւան տեղ գնաց և պաշարները կորսնցուց։ Թիպէթցիք բռնեցին թէ՛ զԼանտոր և թէ իր երկու ընկերներն. երեքն ալ շղթայի զարկին և առանց դատաստանի մահուան դատապարտեցին. ի Լհասա կառափնատեղին տարին քաշքշելով. կրակ դարձած երկաթով այդ երեք անձանց մարմիններուն զանազան մասերն այրեցին. վերջապէս մարդ մը Մր. Լանտորի մազերէն բռնեց և ուրիշ մ'ալ սկսաւ մերկ սուր մը կռնակին քսել՝ մահացու հարուածը տալէ առաջ, բայց վերջին վայրկեանին մեծ Լամային հրամանաւ Մր. Լանտոր և ընկերք ազատուեցան։ Մր. Լանտոր ութ օր շղթայի զարնուեցաւ, իսկ իր երկու ընկերք տասն և հինգ օր. յետոյ ամէնքն ալ ազատուեցան և Մր. Լանտոր անցեալներն Հնդկաստան դարձաւ. քսաներկու վէրք ունէր։

Լհասա Թիպէթցիներու համար Լամայութեան նուիրական քաղաքն է եւ օտարականք չեն կարող մտնել։ Երկրախոյզ Մր. Պաուէր չկրցաւ մօտենալ, Մ. Բրէժվալսքի երեք անգամ եւս մղուեցաւ և Մ. Ռոքհիլ երկու անգամ. Մ. Պոնվալօ եօթը շաբաթ բանակցելէ յետոյ չյաջողեցաւ։ Անգլիացի միսիոնարուհի մը Աննի Դէյլըր երեք օրուան ճամբու հեռաւորութեամբ մօտեցաւ քաղաքին։ Մր. եւ տիկին Լիդլտէլ ամէնէն աւելի կրցան Լհասայի մօտենալ։ 1894ին. պարիզեաններէն 60 քիլոմէդր հեռուն օթեւանեցան եւ շրջակայից քարտէզը պատրաստեցին։ Քաբուչիններու վտարման թուականէն՝ 1760էն ի վեր երեք Եւրոպացի միայն կրցան մեծ Լամային բնակավայրն այցելել։ Մաննինկ 1819ին յաջողեցաւ քաղաք մտնել տեղական բժշկի հագուստով։ Ֆրանսացի երկու միսիոնար՝ Հիւկ եւ Կապէ՝ 1844ին ամիսէ մը աւելի բնակեցան հոն։

ՊՐԱԶԻԼԻԱ.— Պուէնոս Այրէսէ կը հեռագրեն թէ վերջերս Քանուտոսի շրջակայքը կառավարութեան զինուորաց և ապստամբներու միջեւ կռիւ մը տեղի ունենալով, մէկ քանի օր տեւեր է։ Երկու կողմէն մեծ կորուստ ունեցեր են։ Կառավարութեան զինուորք կրցեր են տիրել ապստամբներու ձեռքը գտնուած ամրոցին։

ՊԷԼԺԻՈՅ Թագաւորն որ ուղեւորութիւն մը կ'կատարէ և այժմ Սպանիա կ'գտնուի, պիտի ստիպուի շուտով Պրիւսէլ դառնալ՝ Երեսփ. Ժողովոյ վերամուտին ներկայ գտնուելու։

ՎԱՐՇԱՒԱՅԷ կ'գրեն թէ Վիլնայի գաւառին Նովի Քորցէնիեց գաւառն ամբողջովին հրոյ ճարակ եղեր է։ Տասնեւհինգ մարդ այրեր և հինգ հազարէ աւելի անպատսպար մնացեր են։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Սինկափուրի մէջ լուր առնուեցաւ թէ անցեալ շաբթու ի Պորնէօ երկրաշարժի սաստիկ ցնցումներ զգացուեր են, մանաւանդ կղզւոյն անգլ. մասին մէջ հիւսիսային արեւմտեան ծովեզերեայ երկրամասը՝ Սարավաքի և Լապուանի միջեւ։ Ցնցման հետ ստորերկրեայ որոտումներ լսուեր են։ Մաիբաքըլի մօտ նոր կղզի մը երեւան ելեր է։

ՌՈՒՍԻՈՅ արքունիքը՝ Զարին հրամանաւ՝ հինգ օր սուգ պահեց Մէքլէնպուրկի դուքսին մահուան պատճառաւ։

ՊՈՄՊԱՅԻ մէջ անցեալ օր ձերբակալեցին Զաբէքար Տէքանի անուն 28 տարեկան Պրահման մը իբրեւ հեղինակ օգս. 22ին ի Բունա Ժանտախտի յանձնաժողովոյ անդամ Մր. Ռանտի վիրաւորման և տեղակալ Էյէրդի սպանման։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 7 Հոկտ.— Դրէֆէ ամբողջ Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ մէջ առատ ձիւն տեղաց. ցուրտը սաստիկ է։

ԱՆՔՈՆԱ (Իտալիա). — Մէկ քանի օրէ ի վեր տեղացող հեղեղային անձրեւներէն մեծ ողողումներ եղան։

ՄԱՏՐԻՏ. — Նախարարաց Խորհուրդն որոշեց ինքնօրինութիւն տալ Քուպա կղզւոյն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Խառն Ժողովը ստիպողութիւն տըւած է Պէշճեան Ամիրային Թողած կըտակներուն խնդիրը փութով լուծելու։ Այս պատճառաւ Տնտես. Խորհրդին նորէն յանձնարարած էր որ զբաղեցաւ երեկ սոյն խնդրով։ Գումգափուի դպրոց Թաղ. Խորհուրդն ամէն ամիս 1,000 ղրշ.ի կտակեալ գումարը գրեթէ 22 ամիսէ ի վեր ստացած չըլլալով Մայր-Եկեղեցիէն, երէկ իր Դիւանին միջոցաւ ու առաջնորդութեամբ քարոզիչ Սրբազանին, Տնտես. Խորհրդին ներկայացաւ, խնդրած ըլլալով որ կտակին խնդիրն ի նկատ պիտի առնուի, և Խառն Ժողովէն պահանջուած տեղեկագիրը պատրաստուի։ Թաղ. Խորհրդոյ Դիւանը Ս. Ցարութիւն եկեղեցւոյ պահանջին վրայ Տնտես. Խորհրդոյ ուշադրութիւնն հրաւիրեց, առաջարկելով որ եթէ Մայր-Եկեղեցւոյ սնտուկին վրայ ծանրացած պարտուց բարձման միջոցը կ'խորհուի, Գումգափուի դպրոց Թաղ. Խորհուրդն ալ իր կողմէ պատրաստականութիւն կ'ցուցնէ առաջին նպաստ մ'ընել իր առնելիքէն զեղչելով, որպէս զի ուրիշներուն նախօրինակ մ'ըլլայ, որով Մայր-Եկեղեցւոյ սնտուկը կարող ըլլայ ժամ

տաւշ իր պարտուց բռնէն ազատիլ։ Տնտես. Խորհուրդը գոհութիւն յայտնեց սոյն առաջարկին։ Խորհուրդը տեղեկացաւ թէ Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Թաղ. ատեանն հազիւ 30 ոսկւոյ պարտք ունի թէ՛ եկեղեցւոյ և թէ դպրոցի պաշտօնէից։ Ասոր փոխարէն՝ Պէզճեան կտակէն գրեթէ 200 ոսկի առնելիք ունի, ինչպէս և եկեղեցւոյ սեփական կալուածներէն այնպիսի գումար մը, որով պաշտօնէից պահանջները կ'հատուցուին բոլորովին, և ատեանն 220 ոսկիի պատրաստ դրամագլուխ ունեցած կ'ըլլայ (օդին մէջ, առ այժմ, զի Մայր-Եկեղեցին, արդի վիճակին մէջ, ուստի՞ց պիտի ճարէ այդ գումար ու վճարէ։)

—Տ. Բաբգէն Ծ. Վ. Կիւլէսէրեան երէկ, ժամ 7 ին իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ աւստրիական Կալաբէտ շոգենաւով։ Ողջերթ մաղթելու եկած էին Տ. Խորով, Տ. Զաւէն, Տ. Սմբատ Ծ. Վրդ.ք, Պէշիկթաշի Տ. Սահակ քհնյ., Երուանդ սրկ., Պատրիարքարանի կողմէ բարապանապետն, և մի քանի աշխարհականք։

—Կալաբէտ շոգենաւէն երկտող մ'ուղղելով մեզ, Տ. Բաբգէն Ծ. Վ. իր հրաժեշտի ողջոյնը կ'մատուցանէ ամէն անոնց որոց անձամբ չէր կրցած այցել, եւ շնորհակալութիւն կ'յայտնէ իրեն ողջերթի եկողներուն։

—Տ. Խորով Ծ. Վ. ԲՇ. Տրապզոն ուղեւորելուն առթիւ, վաղն իր հրաժեշտի Պատարագը պիտի մատուցանէ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն մէջ։

—Տ. Ազան Ծ. Վ. պիտի ըլլայ վաղը խալտաւիլակ աբեղայական ձեռնադրութեան Տ. Երուանդ աւագ սարկաւագի։

—Առաջիկայ ԴՇ. Պալըքեսիր-Պանտըրմա Վիճակին առաջն. տեղապահ Տ. Վահան Ծ. Վ. Ցակոբեան կ'մեկնի իր պաշտօնատեղին։

—Տիարպէքիրէ եկող 25 տղաքներ Իւսկիւտարէն շոգենաւ նստելով, երբ Իզմիր կ'հասնին, տեղւոյն Առաջնորդարանը լուր տանելով, մարդ կ'ղրկէ, և ամենքը վար կ'դնէ, տեղւոյն Մանկանցին մէջ պատսպարելու և կրթութելու։ Այս դէպքն է որ կարծել տուեր է ի սկզբան թէ անոնք Իզմիր վար դրուած ըլլան Գերմանիա փոխադրուելու համար։

—Զքաւոր տղայոց յանձնաժողովն այսօր նիստ ունի Ղալաթիոյ խորհրդարանն, և պիտի որոշէ Իզմիր ղրկուելու համար պատրաստուած Բիլեսցի և այլ գաւառացի տղաքները։

—Վարագայ Վանուց Վանահայր Տ. Ստեփան Ծ. Վ. Աղաւանեան երէկ հեռագրաւ ծանոյց ի Պատրիարքարան թէ ստանձնած է պաշտօնն, և փութացած է իր գործին գլուխն երթալ ի Վան։ Այս տնօրինութեամբ, կ'հասկցուի որ Տ. Սահակ Ծ. Վ. այլ եւս Վանայ առաջն. տեղապահի պաշտօն չունի, թէեւ ուրիշ պաշտօնի մը կոչուիլ։

—Ս. Պատրիարքը վեց վարդապետաց ծայրագոյն իշխանութիւն տրուած ըլլալն հաստատող վկայականները երէկ յանձներ է անոնց։

—Ս. Պատրիարքն՝ ի Սելանիկ տեղւոյն ծանօթ ազգային Փաշալեան Գրիգոր էֆ.ի քաջալերական նամակ գրեր է, որ հոն գտնուած մատրան ու դպրոցին հոգ տանի, և եկեղեցւոյն շինութիւնը փութացնելու համար պէտք եղածն ի գործ դնէ, աջակցութեամբ տեղւոյն փոքրիկ գաղթականութեան, որ այն վաճառաշահ կեդրոնին մէջ լաւ ապագայ մ'ունենալ կ'թուի. (եթէ հոգեւական մրցումը թող տայ։)

—Կրօն. Ժողովոյ դիւանապետ Տ. Խորէն աւագ քհնյ. Փէնչիվանեան հրաժարած ըլլալով կեդր. Վարժարանի կրօնուսոյց դասախօսութենէն և Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ աւագերիցութենէն ու լուսարարապետութենէն, Ս. Պատրիարքը չընդունեց հրաժարագիրն, այլ առանձին նամակաւ Ղալաթիոյ եկեղեցւոյ իմանակալութեան յայտնեց այս աւագ քհնյ.ին արժանիքն, եւ յանձնարարեց որ ըստ առաջնոյն շարունակէ Տ. Խորէն Հայրն իր պաշտօնները։

—Վաղ առաւօտ 5 տղաքներ եւս Անտր. Պոլիս կ'ղրկուին, որով Էտիրնէի համար որոշեալ 20 տղոց թիւը կը լրանայ։

—Մագրիգիւղցիք փափաք կ'յայտնեն իրենց նախորդ քարոզչին Տ. Մուշեղ Ծ. Վ.ի տեղ որ Արաբկիր կ'երթայ, դարձեալ Արմաշէ Տ. Ազան Ծ. Վ.ն իրենց քարոզիչ ունենալու։ Ինչպէս կ'երեւի, Արմաշցիներուն բաժինն շատ բարձր է այս միջոցիս։

—Արմաշու երեք նորընծայներուն՝ Տ. Փառէն, Տ. Թորգոմ եւ Տ. Գնել աբեղայից, ինչպէս նաեւ չուշտակ Մամբեան Տ. Ցովհաննէս եւ Աղթամարայ միաբան Տ. Դանիէլ աբեղաներուն համար՝ Ս. Պատրիարքն յանձնարարեր է վանահայրական փոխանորդ Դուրեան Տ. Եղիշէ Ծ. Վ.ին, որ յանուն Պատրիարքական իշխանութեան, արտօնէ այս աբեղաներ վարդապետական գաւազան գործածելու, երբ եկեղեցւոյ բեմէն քարոզեն, եւ կամ եկեղեցական պաշտամանց կատարման ժամանակ հանդիսապետ ըլլան։ Ն. Սրբազնութիւն միեւնոյն արտօնութիւնը տուեր է Շահլամեան Տ. Վահրիճ աբեղայի յԷնկիւրի եւ Դուրեան Տ. Թաթուլ աբեղայի ի Պրուսա։ Այս տնօրէնութիւնն հաղորդեր է Էնկիւրիի եւ Պրուսայի առաջնորդարաններուն։

—Պրուսայէ կ'գրեն մեզ սեպտ. 25 թուով։ —«Ենիճէ գիւղի նոր վարդապետ Յ. Թաթուլ Դուրեան քաղաքս եկած է գիւղին աղաներուն, աւագ քահանայի եւ իր միջեւ եղած անհամաձայնութիւնները կարգադրելու։(*)—Անատոլուի եւ ուրիշ տեղերու ամուսնութեանց եւ անյարմար նշանտուութեանց նման դէպք մ'ալ այս օրերս քաղաքիս ամենալուսաւորեալ ընտանեաց մէջ պատահեցաւ։ Գ. էֆ. Օր. Կ.ի նշանուեցաւ։ Անյարմարութիւնը սա է որ Գ. էֆ. 45 տարեկան է և օրիորդն հազիւ 14։»

—Ատանայի ազգ. երկսեռ վարժարանաց նորընտիր տնօրէն Ամատունի Համբարձում էֆ. երէկ Ս. Պատրիարք Հօր ներկայանալով, իր հրաժեշտի առթիւ Ն. Սրբազնութեան օրհնութիւնն ու հրահանգներն ստացաւ։ Լըրաբեր մը այս առթիւ կ'գրէ մեզ. —«Ամատունի էֆ. կրկին յայտարարեր է թէ իր նուիրական ուխտին հաւատարիմ պիտի մնայ մինչեւ վերջը։ (Բայց առոր վերջն ե՞րբ պիտի գայ. այսինքն՝ ե՞րբ վարդապետ պիտի ձեռնադրուի։) Համբարձում էֆ.ի գաւառացի սաները, մեկնման առթիւ, ոսկեգրիչ մը նուիրած են իրեն։(**) Այսօր կ'մեկնի իր պաշտօնատեղին։

Ուսումն. Խորհրդոյ շաբաթական նիստը տեղի ունեցաւ երէկ Բերայի Արհեստանոցին մէջ, ատենապետութեամբ Տօքթ. Թորգոմեան էֆ.ի։— 1. Գատըգիւղի Արամեան վարժարանի աշակերտներէն միոյն ծեծուելու խնդրոյն առթիւ Խորհուրդն հարկ դատած էր քննութիւն մը կատարել։ Խորհուրդն լսելէ յետոյ այցելու տեսուչ Մարկոս էֆ. Նաթանեանի ըրած քննութեան արդիւնքն, արժան համարեց հաստատել այն տնօրինութիւնները զոր տեսուչ էֆ.ն ըրած էր։ — 2. Բերայի Թաղ. Խորհուրդը Բանկալթիի մէջ նոր Մանկապարտէզ մը և Ա. Բ. դասարաններով Նախակրթարան մը հաստատելու մասին արտօնութիւն խնդրած ըլլալով, խնդիրը Վարչութեան կողմէ յանձնուած էր Ուսումն. և Տնտեսական Խորհրդոց քննութեան։ Խորհուրդը խնդրոյն ուսումնական մասին վրայ հարկ եղած խորհրդածութիւնները կատարելով Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ հետ, հաստատեց այդ Նորահաստատ վարժարանի պէտքն և որոշեց կարեւորն յայտագրել Վարչութեան (***)։ — 3. Խորհուրդն զբաղեցաւ ուսուցչութեան ընտրելեաց քննիչ Յանձնաժողովոյ, նաև կրթական այցելու տեսչաց քննութեանց տեղեկագրերով։ Որոշեց առաջիկայ նստին հրաւիրել ուսուցչական ընտրելիները՝ լրացնելու իրենց քննութիւնները, պայմանաւ որ եթէ չներկայանան պիտի զրկուին ուսուցչական վկայական առնելու իրաւունքէն այս տարուան համար։ Ընտրելիներն են՝ 1. Գաւռիկ էֆ. Գափամաճեան, 2. Յարութիւն էֆ. Պաղտասարեան, 3. Տիգրան էֆ. Զատիկեան, 4. Օր. Երմին Մանուէլեան, 5. Օր. Լուսնեակ Գալըճեան, 6. Օր. Մաքրուհի Էնքսէրճեան, 7. Հրանդ էֆ. Զալըքեան։— 4. Խորհրդոյն անդամներէն Բարսեղ էֆ. Աւետիսեան իր զբաղմանց պատճառաւ հրաժարական ղրկած ըլլալով անդամակցութենէ, Խորհուրդը մերժեց հրաժարականն և որոշեց հրաւիրել որ հաճի շարունակել իր պաշտօն։—5. Կրթական այցելու Տեսչաց ամսականի վճարման մասին ասկէ առաջ տնօրէնութիւններ ըրած և հաղորդած էր մայրաքաղաքիս Թաղ. Խորհրդոց ի գործադրութիւն։ Խորհուրդը գոհութեամբ տեսաւ թէ Թաղ. Խորհրդոց մէկ մասը փութացած է սիրայօժար վճարել իր բաժնեգինն և մեծ մաս մ'ալ ի պաշտօնէ յայտնած է առ այս իր հաւանութիւն։ — Խորհուրդն զբաղեցաւ նաեւ 10ի չափ կրթական մասնաւոր խնդիրներով։ — Յաջորդ նիստն առաջիկայ ուրբաթ, 3 Հոկտ., ժամ 3ին, Արհեստանոցին մէջ։

(*).—Տե՛ս այս մասին Բիւզանդիոնի երեկուան Ազգ. Լրոց մէջ։

(**).—Փարան ո՞ր տեղէն գտեր են խեղճերը։ Այսօր քանի՞ էր ոսկիին։ Ոսկեզօծ պղինձ չըլլա՞յ։ Ծ. ԽՄԲ.

(***).—Մեք համոզուած չե՛նք այս պէտքին, և կ'խնդրենք որ Թաղ. Խորհրդէն կամ Ուսումն. Խորհրդէն մէկը գայ հրապարակի վրայ զմեզ համոզէ այդ պէտքին։ Եթէ Էսաեան Ազգ. վարժարանը չի բաւեր, Բանկալթիի մէջ իսկ Մեծ Գերեզմանատան վարժարանն ինչ բանի համար է։ Մանկապարտէզ մը ի Բանկալթի պէտք էր եւ անոր համար կ'պահուի Գերեզմանատան վարժարանը։ Գալով Նոր Նախակրթարանի մը բացման, օգուտն ի՞նչ է կրթական ոյժերը ցրուելու ա՛յնպիսի թաղի մը մէջ որ իր գլխաւոր դպրոցն ի՞նչ լաւ չի կրնար պահել, ու վերաբացուելէն ի վեր, ողորմելի խնայութիւններ ու կըրճատումներ ընելու հարկին ներքեւ կ'գտնուի։ —Ասիկա, մեր կարծեօք, անձնական խնդիր մ'է, ո՛չ թէ կըրթական։ Ծ. ԽՄԲ.

ԲԱԲԳԷՆ ՎՐԴ. ԵՒ ՊԷՇԻԿԹԱՇՑԻՔ

Մաքրուհեան երկսեռ վարժարանի հոգաբարձութիւնս պարտք կ'զգայ ազգօգուտ լրագրոյդ միջոցաւ հրապարակաւ իր անկեղծ շնորհակալութիւնն յայտնել Ներկայիս Արժ. Տ. Բաբգէն Ծ. Վրդ. Կիւլէսէրեանի, որ իր տասնամսեայ քարոզչութեան միջոցին ինքնաբերաբար եւ առանց ո և է դրամական ակնկալութեան ստանձնեց վարժարանիս երկսեռ ուսանողաց կրօնի ուսման աւանդութիւնն, ուրկէ երկսեռ ուսանողք մեծապէս օգտուեցան։ Նորին Արժանապատուութեան հոգեշունչ քարոզներն և խղճամիտ բարուք պաշտօնավարութիւնն հանդերձ վարժարանիս վրայ ունեցած գուրգուրանքն ամբողջ Թաղեցւոց եւ Պատ. Թաղական Խորհրդոյ կողմէ գնահատուած ըլլալով (*) ի սրտէ կարօտութիւն կ'մաղթենք Ծանիկի նորընտիր առաջնորդական արժանաւոր Ցեղապետին եւ կը հայցենք որ Ազգն հեռացնէ ունենայ գործունեայ եւ դպրոցասէր վարդապետներ որոնց ա՛յնքան պէտք ունի այժմ։ Ի դիմաց Մաքր. Երկ. Վարժ. Հոգաբարձութեան

Ատենադպիր Վ. Ատենապետ
Լ. Ց. ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ Ց. ՍԱՐԱՖԵԱՆ
25 Սեպտ. 97. (Կնք)

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Արմաշու Դպրեվանուց Վարչութիւնը կ'փութայ յայտարարել Զարխափան Ս. Աստուածածնի ուխտաւորաց թէ շնորհիւ տեղական կառավարութեան կողմէ ձեռք առնուած միջոցներուն, ճանապարհաց ապահովութիւնն և երթեւեկութեան դիւրութիւնը կատարեալ եղած են Խաչվերացի տօնին, եւ թէ առաջիկայ Վարագայ Ս. Խաչի տօնին ալ երկրորդ ուխտաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ ըստ սովորութեան՝ միեւնոյն կարգաւ և հանդիսաւորութեամբ, ի մխիթարութիւն հաւատացելոց։ 3—3

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին գնաց նոյն մզկիթն, ուր կատարեց ուրբաթու աղօթքն եւ յետոյ Կայս. Պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին Պուլկարիոյ գործակատարը, Պապական նուիրակը, Պելժիոյ դեսպանատան Ա. թարգմանը, Սերպիոյ դեսպանատան Ա. թարգմանն եւ քառասունէ աւելի օտարազգի զբօսաշրջիկներ։ Ներկայից ոմանք սենեկապետաց միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

«Գերմանիոյ դեսպան Փոն Սաուրմա Ելըլ երէկ իրիկուն Եըլտըզի Կայս. Պալատան մէջ ճաշելէ յետոյ, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհեալ արտօնութեամբ պատիւ ունեցաւ ոչ-պաշտօնապէս ներկայանալու Ն. Վեհափառութեան։»

ՅՈՒՆԱՑ Պատրիարքարանի Խառն Ժողովոյ անդամ կարգեցաւ Սորկաքի Սօրկիատի էֆ. փոխանակ Քոնդանդէն Գարաթէոտորի էֆ.ի որ բազմազբաղ վիճակին պատճառաւ հրաժարեցաւ։ Զարխոն վարժարանին հոգաբարձութեան անդամ կարգեցաւ Թէոտորաքի Ձօֆի էֆ. եւ հիւանդանոցներու հոգաբարձութեան՝ Զիսի էֆ. նախագահ Սակարանի վարչական Խորհուրդին։

—Նախկին Պատրիարք Տ. Նէօֆիթոս երէկ Պուրկազ կղզիէն Ֆէնէր երթալով, այցելութիւն տուաւ Տ. Կոստանդինոս Ս. Պատրիարքին։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Մոնիտէօռ գիտել կուտայ թէ այս մէկ քանի օրուան հարաւային սաստիկ հողմերը նորէն արգելք եղան Հայտարփաշայի կայարանին գործառնութեանց։ Ապրանքներու նաւ դրուիլն ու փոխադարձաբար անկարելի կ'ըլլայ եւ ցածն ու ալիք անձրեւին տակ կ'մնան, զի կայարանին մէջ բաւական մթերանոցներ ալ չկան. ուստի, կ'ըսէ Մոնիթէօռ, ի՛նչի կ'ծառայեն ընկերութեան 50 կամ 100 վակոն աւելի ունենալն, երբ անկարելի է ապրանքները պարպել, մթերանոցի մէջ պահել եւ կամ նաւ դնել նաւահանգիստ փոխադրելու։

(*).—Ի՞նչ հայերէն է այս։ Ծ. ԽՄԲ.

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ վարժարանին Ֆրանսերէնի նախորդ ուսուցիչ հազարապետ Ահմէտ պէյ Պելկրատի օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդ անուանեցաւ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ Ալէքսանդր Բ. զրահաւորն, յորում կ'գտնուի ծովակալ Անարքէվ, հրամանատար Միջերկրականի նաւատորմին, և Նովարին մարտանաւն ու երկու թորփիլանաւ անցեալ օր Իզմիրի նաւահանգիստը ժամանեցին։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ։ — Անցեալ ԲՇ. Հայթէոն շոգենաւով Սագըզէ Միթիլի տարուող բանտարկեալ մը որ 15 տարուան դատապարտուած էր, Գաւարունի առջեւ ինքզինքը ծովը նետեց և անյայտ եղաւ։

ԻԶՄԻՐԷ Սեպտ. 24 թուով կ'գրեն թէ առջի գիշերուընէ մինչեւ այդ թըուականն յորդահոս անձրեւ կ'տեղայ թէ՛ Իզմիրի եւ թէ ամբողջ նահանգին մէջ։ Արքիպեղագոսի մէջ սաստիկ փոթորիկ ծագած է եւ շատ մը նաւաջին արկածներ պատահած են։ Միթիլիի, Սագըզի եւ Չէշմէի առջեւ ծովն ա՛յնչափ ալեկոծեալ է որ շոգենաւերէն ի ցամաք եւ փոխադարձաբար ապրանաց փոխադրութիւնը դադրեր է։ Չէշմէի առջեւ չամիչ բեռցած մաունաներ ընկղմեր եւ մէկ քանի աւազաստանաւեր ցամաք ինկեր են։

ԱՆՁՐԵՒ.—Երեկի անձրեւէն գոյացած հեղեղներէն մայրաքաղաքիս զանազան թաղերուն մէջ անցուդարձը գրեթէ անկարելի դարձաւ։ Թուրք լրագիրք այս առթիւ ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնը կ'հրաւիրեն։

ՄԱԽՄՈՒՏԻ Մէ+ե+ է շոգենաւն, որ Տրապզոնէ և այլ նաւահանգիստներէ նոր զինուորներ առած էր, երէկ Սեւ ծովէն գալով Միջերկրական գնաց։

—Հօթէյթա շոգենաւն ալ Դարդանէլէն 389 հիւանդ զինուորներ բերաւ, որք Իզմիտ և Մուտանիա ղրկուեցան իրենց ծննդավայրերն երթալու։

ՊՐՈՒՍԱՑԷ կ'գրեն մեզ Սեպտ. 26 թուով. — Ծերամարզութական վարժարանի քննութիւնք այս շաբաթ աւարտած ըլլալով, կիրակի օր հանդիսաւորապէս կատարուեցաւ թաղապետութեան սրահին մէջ. 32 աշակերտներ վկայական ընդունեցին, որոց 21ն հայ միացեալք թ.րք և Յոյն։ Առաջին մրցանակն ընդունեցին Պ. Տէմճեան և յոյն մը։ Բօնքուրի մրցանակք յայտնուեցան այլ և այլ պատճառներով։

—Մետաքսի օսան 2-10, գիներն հաստատուն են բայց բարձրացում չկայ։ Խոզակին քիլոն 40է մինչեւ 45 ըստ տեսակին։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ Բէշդ քաղաքը զըրնուող օսմ. հպատակ վաճառականք հանրագիր մը մատուցեր են Թէհրանի օսմ. դեսպանատուն, որպէսզի Բէշդի մէջ օսմ. հիւպատոսութիւն մը հաստատուի։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ քարափին վրայ զինուորական պահականոց մը պիտի շինուի։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ 92 զբօսաշրջիկ անձանցները Դամասկոս երթալով քաղաքին նշանաւոր վայրերն այցելեր են։

—Հարիւրի չափ Ֆրանսացի զբօսաշրջիկներ ալ վերջերս Ատալիա այցելեր են։

ՓՈԹՈՐԻԿ.—Անցեալ ՇԲ. օր Ադր. Պոլսոյ մէջ բուռն փոթորիկ մը ծագելով, 50—60 տրամ ծանրութեամբ խաշորահատ կարկուտ տեղացեր է և քանի մը պահականոցներու և շէնքերու ապակիները, կղմինտրները կոտրեր են։ Այծերն, ոչխարներն և հաւերն ալ մասամբ ջարդուեր են, սայն մարդու վնաս չէ պատահեր. միայն տղու մը գլուխն երկու տեղէ վիրաւորուեր է։

ՄԵԿՆՈՒՄ.—Տրապզոնի պարսկական հիւպատոս Սաատուլլահ խան երէկ իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ՓՈՂ ՀՐԵԱՅ ՄԸ.— Խասգիւղցի Իսագ անուն Հրեայ մը, նախընթաց օրը, Մէսամէրի ընկերութեան Աքիս շոգենաւէն դուրս ելնող յոյն կնոջ մը ծըոցէն ոսկի ապարօշան մը չորթեց։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց զող Հրեան։

ՏՔԴ. ԱՂԷՔՍԱՆԴՐ ՊԷՑ ԱՐԱՊԵԱՆ առժամանակեայ պաշտօնով այս երեկոյ կ'մեկնի ի Դարդանէլ։ Հանրածանօթ տոքթորին հոն անցնելովք կարճ միջոցին իր ճարտարութենէն անշուշտ շատեր օգտուիլ պիտի ուզեն։

ՏՈՔԹՈՐ Մ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ—ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
Հաստատեալ յամին 1852

Նորահնար գործիքի մը միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակռաները, մէկ ռոպէէն վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։ Կատարելագործեալ եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ գիտական արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, [illegible] (ըստ տարիքի), [illegible] «Սկոռբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւնը, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորահնար աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի [illegible]։

Թիւ 396 Մեծ-Փողոց Բերա (Հանրիի գարեջրատան վրայի յարկը [illegible] դէմ)։

Գաւառացի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը Թիւ 1 նոր բացուած [illegible] փողոց ամէն օր։

Ծ. Գ. — Հաւասարելու համար Եւրոպիոյ եւ Ամերիկայի առաջին կարգի ատամնաբոյժներու, ամենայն կիրակի օրերն ալ, ինչպէս նաեւ մինչեւ կէս գիշեր հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղիին։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՄԱՏՐԻՏ, 8 Հոկտ.— Կառավարութիւնը մտադիր է լուծել Երեսփ. ժողովը դեկտեմբերին և նոր ժողովը գումարել մարտին։ Որոշուած է Վէյլեր զօր.ն ետ կանչել Հոկտ.ի վերջերը։ Կ'ըսուի թէ Վէյլեր սպառնալիք կ'ընէ նախարարութեան, որպէս զի իր պաշտօնին վրայ մնայ ի Քուպա։ Զօր.ն ըսեր է որ եթէ ետ կանչուի իր բոլոր ազդեցութիւնը պիտի բանեցնէ բանակին վրայ, որպէս զի Սպանիոյ մէջ շփոթութիւնք յարուցուին, մինչեւ իսկ Քարլոսեաններուն պիտի միանայ եղեր։

—Նախարարութիւնն որոշեց ծանուցագրով մը պատասխանել Մ. Նահանգաց դեսպանին զեկուցմանց թէ Քուպայի ապստամբութեան շարունակելուն պատճառն են Ամերիկայի բարոյական ու նիւթական օգնութիւնները։ Նախարարութիւնն յայս պիտի յայտնէ թէ Սպանիոյ կառավարութեան քաղաքականութեան յաղատականութիւն փոխուիլը փոխադարձ զգացումներ յառաջ պիտի բերէ Մ. Նահանգաց մէջ, որով պիտի չպնդեն անիրաւ միջամտութեան մը վրայ։

ՏԱՐՄՇՏԱՏ.— Սիամի թագաւորն հոս ժամանեց և կայարանին մէջ ընդունուեցաւ Զարին ու Հէսի մեծ դուքսին կողմէ։

ՇԻՔԱԿՕ.— Բլիտլէնտ քաղաքն և ուրիշ տեղեր վտանգի մէջ են այն հրդեհներէն որք մարգագետինները կ'փճացնեն։ Հրդեհներն յառաջ կուգան Մ. Նահանգաց արեւմտեան կողմը տիրող տարապայման երաշտութենէն։

ՍԵՂԱՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Այսօրուան Բարիզէ և Լոնտոնէ առնուած հեռագիրները վար են։ Բարիզի այսօրուան առնուած հեռագիրն է Քոնս.ը 22 ղրշ. 42.5 սնդ. և Երկթ.ն 116.5 Փր. մինչդեռ երէկ կէսօրէն վերջ առնուած Բարիզի հեռագիրն էր 22 ղրշ. 62.5 սնդ. և Երկթ.ն 117.25 Փր.։ Նոյնպէս, երէկ կէսօրէն վերջն առնուած Լոնտոնի հեռագիրն էր Քոնս. 22 ղրշ. 37 սնդ. մինչդեռ այսօր միայն 22.25 սանդիմ։

—Այս առաւօտ հոս բացուեցաւ 24 ղրշ. 13 Փր. Քոնսոլիտն և 115 Փր. Երկ.։ Օրական Սդիլինգը կ'արժէ 115 ղրուշ։

—Այսօր, առայժմ ոգևորութիւն չկայ Սակարանին մէջ։

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		24 18
Ամէնէն բարձր գին	»	24 21½
Ամէնէն վար գին	»	24 17
Ռումէլիի երկաթ. գոց. Փր.		115 62½
Ամէնէն բարձր գին		116 25
Ամէնէն վար գին		115 50

ԲԱՑՈՒՄ, 27 Սեպտեմբեր

Օսմ. Քոնս. Սէրի Դ. Օ. Ո.		24 13
Ռումէլիի երկաթուղի Փր.		115 —
Օսմանիյէ	»	— —
Ռէժի	»	— —
Օսմ. Պանքա	»	15 15
Քռէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	7 —
Երկրագործական Պանքա	»	9 —
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ. Ա. Ո.		3 08
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	4 07
Թրամուէյ բաժնեթ.		680 —
» Ժուիսանս		227 20
Թրամուէյ պարտաթ. Փր.		496 —
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	332 50
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	488 —

ՕԹՈԼԱՆՑ

Քոնսօլիտէ ոսկի օրուան Օ. Ո.		2 75
» մէկշաբաթուան »	»	— —
Ռում. երկ. ռէթ օրուան »	»	— —
» » մէկ ամսուան »	»	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 Փրանքնոց	ղրշ.	87 09

Անգլիական ոսկի	»	109 35
Բօլ Իմպէրիալ	»	89 25
Բրիմեց	»	51 10
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 23
Ռուպլի թղթադրամ Օ. Ո.		8 61

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս ղրշ.		108 ¾
Փարիզ 3 » Փր.		23 10
Ցիօրբին մանտա	»	10 92½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Հոկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Ա.	Ա. Ո.	65 50
» » » Բ.	»	42 25
» » » Գ.	»	24 63
» » Դ. բաց.	»	22 37
» » Դ. գոց.	»	22 25
Փոխառութիւն Գուաքա	»	80 —
» Օսմ. 3½ %	»	99 25
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	14 25
Այտընի երկաթուղի	»	16 50
Եգիպտական Միացեալ	»	108 —
Անգլ. քոնսօլիտէ	»	111 63
Հելլենական 5 %	»	30 —
Մոնոբոլ հելլենական 4 %	»	35 50
Ռանթ » 4 %	»	26 50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	95 —
» Նոր » 6 % 1892	4	95 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 34$^{5}/_{8}$
Դրամագեղչ	»	2 50

ՎԻԵՆՆԱ, 8 Հոկտ.

Փոխան. Փարիզի վրայ	Ֆիօր.	47 57
» Լոնտոնի վրայ	»	119 85
Ռումէլիի երկաթուղի	»	62 70
Օսմ. Ռէժի	»	55 50

ԲԱՐԻԶ, 8 Հոկտ.

Օսմ. քոնս. Սէրի Դ. բաց.	Փր.	22 60
Օսմ. քոնս. Սէրի Դ. գոց.	»	22 42
» » » Բ.	»	42 65
» » » Գ.	»	24 90
Օսմանիէ	»	402 —
Ռումէլիի երկաթուղի	»	116 50
Օսմ. Ռէժի	»	326 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	606 50
Ֆրանս. Ռանթ 3% Գ. Կ.	»	103 02
Քռէտի Լիոնէ	»	777 —
Պանք տը Բարի	»	861 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3160 —
Իտալական Ռանթ	»	93 82
Սպանիական արտաքին	»	62 64
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 185
Դրամագեղչ	»	02 —

ՊԵՐԼԻՆ, 8 Հոկտ.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	95 50
Ռումէլիի երկաթուղի	»	117 40
Անատ. երկ. պարտաթղթ	»	93 50
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 250

ԱՆԳԼԻՈՅ Պանքային շաբաթական հաշուեկշռէն կ'երեւի թէ մետաղադրամը պակսած է 171,000, առեւտրական թուղթերն աւելցած են 108,000 եւ պանքատոմսերու պահեստը պակսած է 1,336,000 որով պահեստից համեմատութիւնն է 43.56 %։

ՏՕՔԹՕՐ
ՀՐԱՆՏ Պ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բէնսիլվանիոյ Համալսարանէն պատուակալ յիշատակութեամբ վկայեալ, Ֆիլատէլֆիոյ մէջ իր արուեստը գործնական փորձառութեամբ կատարելագործելէ ետքը, հաստատուած է ի Բերա, Ղալաթա-Սէրայի դիմաց, ԹԱՏՐՈՆ ՓՈՂՈՑ Թիւ 1, ուր կը գտնուի կիրակիէն զատ ամէն օր ժամ 9—12 և 1—5 (ըստ Ե.)

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ ալընաճագ չալը վէ քէօմիւր քիրէճինին միւնագասասընա պաշլանըլաճաղընտան, թալիփ օլանլարըն Խազինէի միւշարէլէյհայա կէլմէլէրի։
20 Էյլուլ 313 3—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,433,000
ՀԱՍՈՅԹ 1895 ՏԱՐԻՈՅ 3,161,300

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,671,100
ՀԱՍՈՅԹ 1894 ՏԱՐԻՈՅ 1,245,300

Ընկերութիւնս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցայց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ դիւրութիւններ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գերենք ներկայացնել։ Նաև եթէ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուած վնասնին 20,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 5,000,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 100,000

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուղղակ կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 22 և 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ՀՈՆԿ-ՔՈՆԿ — ՍԷՅԼԱՆ — Կ. ՊՈԼԻՍ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ

Խավրունեան և Իսագուլեան

Ճէլալ Պէյ Խանի դրան կից, Թիւ 10.

Ամէնէն ընդարձակ թէյի վաճառատունն է Կ. Պոլիս, որ ճիւղեր ունի Օսմ. Տէրութեան ամէն կողմերը։ Գաւառաց ապսպրանքները փութով և խնամով կ'գործադրուին։ Չինական, Հնդիկ, Ճավայի և Սէյլանի ընտրելագոյն թէյք, ուղղակի բերուած, կ'գտնուին հոն։ Թէյի նոր հունձքն սկսած է գալ։ Զգուշացէք սոյն վաճառանիշին կեղծերէն։

Փնտռել ԽԱՎՐՈՒԵԱՆ և ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ ստորագրութիւնը։ 80—11

ՊԱՏ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱՅՆԹԱՊ-Գարեգին էֆ. Պօղարեան. ԱՏԱ-ԲԱԶԱՐ—Ստեփան էֆ. Սափրիչեան. ՃԱՏԱՆԱ. —Միսաք էֆ. Գալըգչեան. ԱՐԱԲԿԻՐ—Յ.Գ. էֆ. Մանուգեան. ԱՖԻՈՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ—Սիմոն էֆ. Սիմոնեան. ԳՈՒՐՏ ՊԷԼԷՆ—Արժ. Տէ. Ստեփան քահանայ Մկրեան. ԷՆԿԻՒՐԻ— Համբարձում էֆէնտի Ջնողեան. ԷՐԶՐՈՒՄ —Տեարք Ֆնճէճեան Եղբարք. ԹՕԳԱՏ— Յովհաննէս էֆ. Գազանճեան. ԻԶՄԻՐ—Նշանաւեա էֆ. Մալէճեան. ԽԱՐԲԵՐԴ— Յովհաննէս էֆ. Յարութիւնեան. ՄԱՐԱՇ— Արժ. Տ. Յովհաննէս քհնյ. Վարժապետեան. ՄԱՐԶՈՒԱՆ— Յովհաննէս էֆ. Յակոբեան. ՄՈՒՇ—Գեղամ էֆ. Տ. Կարապետեան. ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ— Յակոբ էֆ. Սուքիասեան. ՈՒՐՖԱ — Գէորգ էֆ. Ոսկերիչեան. ՊԱՐՏԻԶԱԿ— Ստեփան էֆ. Մակարեան. ՊՐՈՒՍԱ— Օննիկ էֆ. Լուլճեան. ՌՈԴՈՍԹՕ— Կարապետ էֆ. Տէմիրճեան. ՍԵՎԱՍ. Յ. էֆ. Գարակէօզեան. ԴԱՐԴԱՆԷԼ—Հայկ էֆ. Թայքէսէնեան. ՏՐԱՊԻԶՈՆ— Սահակ էֆ. Էմմէքճեան.

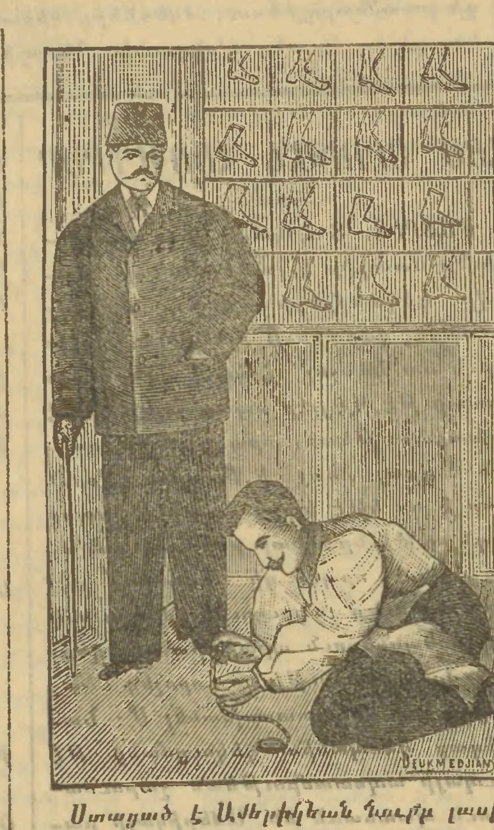

ԿՈՋՄՈՋ Յ. ՊԷՅԼԻԿՃԵԱՆ (ԿՕՇԿԱԿԱՐ)

Կ. Պոլիս, Սիրքէճի, Համիտիյէ փողոց, Եալտըզ Օթէլի կից, Բէօփրիւլիւ Խանին (նախորդ Տուլյունը Ոսմանլըյէի) դիմացը Թիւ 12.

Կօշիկներու սոյն գործարանը կ'մրցի ճաշակի մասին. Նախնական նիւթերը ֆրանսական ընտիր գործարաններէ բերել տալով, կ'պատրաստէ ֆրանսական, անգլիական և օսմանեան ճաշակով, ամառնային և ձմեռնային ամեն տեսակ կօշիկներ, չափու վրայ կամ պատրաստ. Մասնագիտութեամբ կ'զարմանէ (նասըր) կօշկոտ ունեցող ոտքեր. Մասնաւոր կօշիկ պատրաստելով կ'հեռացնէ կոշտ ոտքեր և մանկութեան օրօրոցի մէջ ծռած ոտքերու մէկ զոյգ կօշիկ պատրաստելով ապացոյց անպատեհութեան բոլորովին ջնջած կ'պահէ։ Կ'վաճառէ արժան և ոչ աժան գներով։

Ստացած է Ամերիկեան նորեւ լաստիկներ և Անգլ. աւելածաւոր և կիսաւոր լաստիկներ 25—27

ՔԻՒՆԱՐԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի և Ամերիկայի միջև ամէն երկու անգամ շաբաթ չոգենաւ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ումպրիա	7718	Սամարիա	3563
Էթրուրիա	7718	Մարաթոն	2474
Սերվիա	7391	Աթլաս	2306
Ուրանիա	7268	Սարակոսա	2169
Բավոնիա	5587	Թարիֆա	2243
Սէֆալոնիա	5517	Բալմիրա	2144
Կալլիա	4809	Թրինիտատ	1899
Սայթիա	4557	Մորոքքօ	1855
Ալեբբո	2143	Պրիթիշ Քուին	735
Քէտար	1876	Քարինթիա	5598
Շէրպուր	1614	Սիլվանիա	5590
Գադալոնիա	4845	Քամբանիա	12950
Պոթնիա	4531	Լուքանիա	12958

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ք. ՃՈԼԻ գործակատար Ալէքսանտր խան, Թիւ 4 Ղալաթիա

Ա.Զ.Դ.—Առաջին կարգի դերձակուհիներէ հետ մրցելու կարող հայ դերձակուհի մը՝ նաև բաւական դաստիարակուած սպասուհի մը կ'յայտարարեն թէ պատրաստ են ծառայելու մայրաքաղաքիս հարուստ կամ ազնուական ընտանիքներու մէջ մնայուն կերպով։ Դիմել Բիւզանդիոնի Խմբագրատունը։ 10—8

ՖՐԵՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլի և Ամերիկայի միջև չոգենաւ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ամէնիան	10500	Էճիբշիըն	3500
Բէգոնիան	10500	Բրիժիըն	3000
Լանքասդրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլոմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ծօրճիան	8000	Անադոլիան	2500
Պոստոնիան	8000	Ալպանիըն	2500
Ֆիբէնիան	8000	Լէպանեան	2000
Ֆլորէնդիան	3700	Մինհօ	800
Վալէնսիան	3700	Օբորդօ	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տէրերէն կ'խնդրուի իրենց ապրանքն այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրամանագիրը ղրկել չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՕՆՏԷՆ Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1 Ղալաթիա

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՔԴ. ԼԱԼՈՐԻ.— Վերջին 25 տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է ցարդ գտնուած, կատարելապէս բուժելու ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, քնատութիւն, դառանցանք, անձնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ ույժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։ Կը բուժէ դժուարամարսութիւն, ջղային եւ սրտի, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններ, արեան չրջանի խանգարումներ, հիւծութիւն եւ սպառումը. կը կասեցնէ ույժերու կորուստն որ յառաջ եկած է ո եւ է պատճառէ։ Ջղային տկարութեանց եւ առոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդուութիւնն անմիջական եւ հիացումն է։ Մելամաղձութեան ախտանիշք կ'աներեւութանան հրաշալի արագութեամբ մը։ ՏՔԴ. ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կը ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական գոյացութիւնն է։ Կորովը կը կենդանացնէ մարդկային դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով առոյգ առողջութիւն, այնպէս որ կարելի է պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ և գոհունակութեամբ։ Ախորժակաւ է, կը զտէ և կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր ույժ մը կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց։ Վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածման առաջին օրէն իսկ, մտաւոր կարողութեանց յաւելմամբ և բարօրութեան զգացմամբ ույր վարժութիւնն հիւանդը չատոնց կը կորսնցնէր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած, ախորժակն հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Աղիք կանոնաւորապէս կը գործեն։ Դէմքը կը սկսի լենալ, չրթունքը կը գունաւորին, աչքը չողուն, մորթը պայծառ գոյն մը կ'առնու, մազերն ույժ կը ստանան։ Զգուշացէք նմանութիւններէն։ Տքդ. Լալորի Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ամէն շիշերու մէջ որք բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կը կրեն սա բառերով **Dr. Lalor's Phosphodyne London England** վրան փորագրուած։ Այս դեղին յաջողութիւնն յառաջ բերած է բազմաթիւ վտանգաւոր եւ վնասակար կեղծեր։ Մեծ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով, Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ՖԱՐՈՒԽԱՆԱ, Անգլ. Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա պահականոցին քով, Կալաթա-Շիշլի թրամվէներու կայարանը, Թիւ 95 եւ 97։

ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ

Հազի, հարբուխի, ցամաք կուրծքացաւերու, շնչարգելութեան դէմ, ևլն.

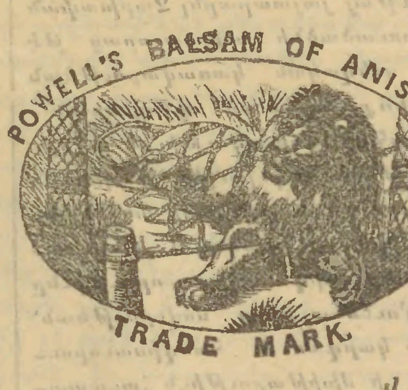

Այս Թամնկային դեղը տարօրինակ յատկութիւն ունի անմիջապէս ամոքելու հարբուխը, հազը, կոկորդի ցաւը, դժուարաշնչութիւնն, ևլն։ Իր ազդեցութիւնը կ'ընէ կարծրացած մաղասը կակուղցնելով եւ արտաքսումը դիւրացնելով։ Կոկորդի անհանգիստ խուտուտումներով գիշեր ցերեկ հազացող եւ հանգիստը կորսնցնող անձինք կը հանգստանան եւ մէկ չիշը բաւ է հիւանդութիւնը բուժելու։ Այս անունն դեղ հրաշքներ կը գործէ չնչարգելութեան, հինցած հազի, էնֆլիւէնցայի եւ ուրիշ պարագաներու մէջ։

ՎԿԱՅԱԳԻՐ

Ստորագրեալս, Թուրշունճը Հագոբ էֆ., բնակեալ Տօլմա-Պաղչէ, Թիւ 25, կը վկայեմ որ 40 տարիէ ի վեր չնչարգելութենէ տառապելով համբաւաւոր բժիշկներուն դիմեցի եւ չատ ստակ վատնեցի, բայց օգուտ չտեսայ. հիւանդութիւնն օրէ օր սաստկացաւ։ Ինչ ընելիքս չէի գիտեր, երբ բարեկամներ խորհուրդ տուին որ դիմեմ Կալաթա, Վոյվոտայի պահականոցին քով, Թիւ 95-97, Պ. Էտ. Ֆարուխանայի անգլ. վաճառատունը։ Հոն ծախուած «ԲՕՈՒԷԼԻ ԱՆԻՍՈՆԻ ՊԱԼՍԱՄ»ը գործածեցի եւ 3 ամսէն կատարելապէս բժշկուեցայ։ Եւ զայս հրատարակելը մարդասիրական պարտք կը համարիմ։ Կ. Պոլիս, 4 ապր. 92. Ստորգր. ԷՍԱՏ ՀԱԳՈԲ

Ընդհ. Մթերանոց Էտմոնտ Ֆարուխանայի անգլ. վաճառատունը Կալաթա, Վոյվոտա փողոց Թ. 95-97։ Կը գտնուի նաև բոլոր դեղարաններն և դեղավաճառաց քով։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

1. Ղրկուած ձեռագիրներն ետ չեն տրուիր։ — 2. Ցանուն լրագրին Ընկալագրեր, Փոխանակագրեր, Նամակատան դրամաթուղթեր, Չէքեր, ևլն. վաւերական են՝ լրագրոյն արտօնատէրին ստորագրութիւնը կրելու պայմանաւ միայն. —3. Բաժնեգինները Թուրքիոյ համար արծաթ մէճիտի և արտասահմանի համար ֆր. ի հաշուով են, մէճիտը 20, ոսկին 108 ղրուշէն. — 4. Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է, բաց ի Բոսթ Լօքալի ծախքէն. —5. Թղթատարի ծախքն իր վրայ առնլով «Բիւզանդիոն» այնքան մեծ զոհողութիւն մը կրած է արդէն որ զեղչուած բաժնեգնի առաջարկներ անընդունելի են։ —6. Ամեն գաւառացի ազգայնոր ինքզինք թերթին խմբագրութեան ծանօթացնելէ առջ իր բնակած քաղաքին, գիւղախմբին կամ գաւառին ազգային, կրթական կամ տնտեսական իրողութիւններուն, դէպքերուն և հանգամանքներուն վրայ ամիսը մը չափ ճշգրիտ և ամփոփ տեղեկութիւն հաղորդէ, իրաւունք ունի թերթին թղթակիցը նկատուելու, տարեկան թերթ մը ստանալու և յաւաջիկային դրամական փոխարինութիւն մը, եթէ իր նամակները նաև գրական արժանիք ունին։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՆԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԲԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլի և Պաթումի միջև շաբաթական երթեւեկ

Ա. կարգ 245 ֆրանք

Բ. » 175 »

Ուղղակի եւ տարանցիկ ուղեւորներու Նաւուղղէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար ԹԻՄՈԹԷ ԲՐՊՈՒԼ Մումհանէ փողոց Թ. 1

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

ԻՉՊԱՐԱՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՅ Կ. Պոլիս, Նո 38, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԳԱՒԱՌԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՔՍԱՆՈՒՀԻՆԳ ՏԱՐԻ

Խոյսով, Աւետարանով, տէրտէրով և քահանով պճնուած, Եկեղեցւոյ օրէնքով երկան կապուած միացած, բայց առաջաստի օրերէն ց'այսօր քսանուհինգ տարի երկան երեսը չտեսնող կին մը, երկու օր առաջ Մշու Առաջնորդարանը ներկայացաւ հետեւեալ գրութիւնն-վկայականն ի ձեռին։

97 օգոստոս 29 Մշու Արտօնք գեղ

Ցեղ. Ս. Հայր.

Այժմիս մեք Արտօնք գիւղի քահանայք, երէց և մեծք, եւ հասարակութիւնք անարժանաբար կու գամք համբուրել Ձերին Ս. Հայրութեան Ս. աջը, եւ յայտնել մեր որդիական խնդիրը՝

Ներկայ տարիէն մինչ քսանհինգ տարի յառաջ՝ գեղիս բնակիչներէն Խչօ Մուշեան անուանեալ անձն, որ ամուսնացաւ Ալիվորան գեղացի Եղոյեան Վարդիկ անուանեալ դստեր հետ, մի փոքր ժամանակ մնալով՝ սոսորութեան դիմեց. անկէ մինչև այժմ 2 (երկու) ձմեռ միայն մնալով երկու աղջիկ զաւակ ունեցաւ գնաց (մէկն այրած, կարակալսած եւ հիւանդոտ) եւ մինչեւ այժմ պանդխտութեան մէջ է առանց բնաւ օգնութիւն մ'ընելու իւր պատուական ամուսնոյն եւ զաւակաց։ Ծնիկին կինը մեծ չարչարանօք, անտուտ աղքատութեամբ մինչեւ այժմ թէ՝ զինք, թէ զիւր զաւակներն կը խնամէ, յետնոյ խղճմտութեամբ, իսկ իւր էրիկ Խաչօն՝ այժմ Էարինէի մէջ թէկէրտանլուլեամբ կ'աշխատի, առնելով չորս օսմ. լիրայ ամսական, եւ առանց գիտնալու թէ ի՞նչի կը գործածէ, ոչինչ տեղ կը վատնէ. . .

Այժմ յիշեալ կինն անոյր մնացած, եւ գէթ կեանք եւ անոյր անցուցած, գոնէ՝ իւր ապրուստի միջոցներ ի գործ դրուէր եւ տարեկան փոքր ինչ ստակով զիւր ամուսին եւ զաւակներ հոգար, խնամէր, և կամ գոնէ իւր անձն համար եղած հարկերն եւ ետ անձնական տուրք (պէտէլէթը ասքէրիէն) ուղարկէր։ Եւ այժմ յիշեալ կնոջ յոյս և ճար ամէն կողմէ կտրելով կը դիմէ յոտս ձեր. . . Նաև Աստուծոյ համար ճշմարտապէս կը վկայեմք որ Վարդիկ անուանեալ կինն ես, լաւ և բարի վարուց տէր եղած է, չտեսնելով բնաւ մի արատ եւ վարուց պակասութիւն։

Մնամք եւլն

Ա. տէր Տ. Գասպար. բէկի Մուրատ Մարտիրոսեան

Կարապետ Յովհաննէսեան, Եկեղեան Տէր Յովհաննէսեան եւն

ՎԿԱՅԵՄՔ

Ալէքսանդր Տէր Յովհաննէս Նահապետեան

Յովհաննէս Բարսեղեան

Ահա նկարագիրը, կենսագիրը և կեանքը Մուշի մերինքեան կնկանց, վկայութեամբ երիցանց, ծերոց և հասարակաց երկու գիւղերու։

Կարդացէք, խնդրեմ, գեղական գիրը, կարդացէք և հաշուեցէք մատի վրայ քսան ու հինգ տարի. . .

Հեզ մ'ել կրկնեցէք, քսան ու հինգ տարի, մարդկային այս աղջատանցուկ կեանքին կէսը, ճշմարիտ Յոբէլեան մը Մըշեցի այս կնոջ-Վարդիկի մարտիրոսութեան ու տառապանքին։

Քաղաքագէտներ, գրագէտներ, արուեստագէտներ ու տաղանդաւոր զանազան հեղինակներ, գիտութիւններու մշակները կ'ունենան իրենց Յոբէլեանն, ինչո՞ւ չունենայ և կինը։ Կին առաքինի և տնարար, կին զորավորուած, որդեսէր, կին հաւատարիմ և պարկեշտ — որ կեանքն անոյր անցուցած, որ բարի վարուց տէր, առանց մի արատ պակասութեան, ինչպէս կը վկայէ իւր ձեռքը գրուած, մաշած ու ճմլըրտկած թուղթը, հոգեւորականաց և աշխարհականաց կնիքներով հաստատուն։

Այո, Վարդիկը բարեմար է, աղնիւ է, և միակ թուղթը չէ, տարեկանը սաննքին չըթայ մը կայ իւր եռեւէն, որ խօսքով չի համարուիր, իւրաքանչիւր օղակէ օղակ 12 ամիսներու ճամբայ մը կայ, որոց վրայ ցցուած աշուն և ձմեռ, աղքատի դաչինները, փշոտ վրայէն անցնելու համար 25 կտոր երկեն ճառեր հարկաւոր են՝ ցեյց տալու Վարդիկի տառապանքները։

Այո, այս կինն եթէ կարենէ մը մը չէ, Վարդիկ մ'է, ոչ նուազ արի, տոկուն կնիկ արմատի պատուոյն և հաւատին հաւատարիմ։

Ներեւակայեցէք այդ անզգին չըրջանը գեղական խրճիթին, փլփլած հիւղակին նիրքեւը, տեսէք սա գետնախշտի տառապող կինն և երկու աղջիկ զաւակներն, առանց լոյսի և արեւու, առանց տան տիրոջ երկայ և հօրը, վերջապէս առանց նիւթական ու բարոյական միխթարութեան՝ այնքան աննկուն կ'երթան իրենց պայծենական ուղիղը-ծովը, Լուսաւորչայ հաւատով օրէնքով, կարգ ու կանոնով. Ինչ որ լսեր էին՝ աղօտ իմի իրենց մամեբէն-պապերէն, ինչ որ ալանդուեր էր գիւղական ժամի, խորանին առջեւ։

Գասկէն քսանուհինգ տարի յետոյ՝ առջի օրը տեսայ ես այս չինական կինը։ Խափած, խաւված, երեսն անծիծաղ, թառամած, փոխլըռտած, աչքերը խոմրած, թերեւս սպիտակ մազը ծիրան իր վարսին տակը, սիրտը գաղրած կամ յուսահատած սիրտէ, այս նայեցէք, Վարդիկը և գտեցէ՛ք.— Նա եկած էր ապրուստ խնդրելու և ոչ ապահարզան։

Բարեբախտաբար, Աստուած գըթացեր էր այդ օրինակելի կնոջը խեղճութեան, թերեւս գթութեան հրեշտակն էառնէ գացեր և խծեր էր Խչօյի կողն, ու քառորդ դարու քնէն արթնցուցեր էր։ Թէ ինչպէս մեզ հարկ չէ բանալ մշակ-ջաղացպան Խչօն յիշեր էր կինն ու նպաստ ղրկեր էր։ Խչօյի հինգ ոսկին՝ զարմանալի զուգադիպութեամբ մը, այն օր հասեր էր Առաջնորդարանն, երբ որ Վարդիկն ալ հոն եկած էր էր տարբերը լսել։

Ասոր վրայ, Վարդիկի մարած աչքը՝ կարծես զարթեցաւ, գըգըռուաւ փլաւ սիրտն, և երեխի նման հեկեկալ սկսաւ. . .

Նա գրեց պատասխան մը, իր սեւ մազերէն հատ մը մէջ պլլուեց, կանչեց Խչօյին և սպառնաց — . . .

Կը կարծէ՞ք Վարդիկը մինակ է։ Ասկէ յառաջ ուրիշ թերթի մ'ալ գրեցի, չատեր են այս կնիկ արմատներն, ոչ հարիւր, ոչ հազար, այլ աւելի եւ աւելի. լքեալներու ճշմարիտ բանակ մը։

Ի՞նչ ընեն ասոնք, ի՞նչ սեւ քաչեն գլխուն,-մեր ջօջիկներու բարբառով։ Երիկ պէտք է, չկայ՝ ապրուստ պէտք է, չկայ, տուն, հալաւ պէտք է, չկայ։ Մեծ մասն անխնամ, անպաշտպան։ Եկեղեցին իւր սովորական-անզօր բացատրականով կ'սպառնայ միչտ, ամուսնանալ չեն կրնար, իրենց էրիկներն ալ չեն գտնար։ Ի՞նչ ընեն։ Ղարիպները դառնան կամ ոչ, ճակատագիրն է սպասել անճառ վշտակրութեամբ։ Եթէ անոնք լեզու չունին, գոնէ մամուլը չնորհ թող ընէ, մարդասէր բարեսէր ազգայինները թող գծան, և ո՛ւր որ տեսնեն մեր պանդուխտները, հասկցնեն Վարդիկներու տարտերն, յորդորեն և սոփեն, կա՛մ դառնան, կա՛մ նիւթապէս օգնեն։ Ի՞նչ եղաւ իրենց, ինչո՞ւ էսքան քարացաւ, կօչտացաւ իրենց սիրտը . . .

ԳԵՂԱՄ